

Rehber 2026

Askeri ve Güvenlik

Kulvarı

Gündem Maddeleri

- Yeni Askeri Teknolojiler
- Silahlanma ve Nükleer Güç
- Jeopolitik Gerilimler ve Bölgesel Güvenlik

İstanbul Üniversitesi
G20 Zirvesi

www.iukulturvehukuk.com
www.iug20zirvesi.com

İçindekiler

İçindekiler	1
Yeni Askeri Teknolojiler	7
1. Hava Araçları ve Güvenlik Tehditleri.....	8
1.1. Hava Araçları.....	8
1.1.1. Beşinci Nesil Savaş Uçakları.....	8
1.1.2. Altıncı Nesil Savaş Uçakları.....	8
1.2. Kullanılan Teknoloji ve Konseptler.....	9
1.2.1. Loyal Wingman Konsepti.....	9
1.2.2. Havadan Erken Uyarı ve Kontrol Teknolojisi.....	9
1.2.3. Swarm Drone Teknolojisi.....	9
1.2.4. Stealth Teknolojisi.....	9
1.3. Sebep Oldukları Askeri ve Güvenlik Sorunlar.....	9
1.3.1. Tespit ve Takip Zorlukları.....	9
1.3.2. İnsansız Hava Araçları ve Asimetrik Tehditler.....	9
1.3.3. Alçak İrtifa ve Küçük Hedef Sorunu.....	9
1.3.4. Hava Sahası İhlalleri ve Egemenlik Sorunları.....	10
1.3.5. Elektronik Harp ve Siber Güvenlik.....	10
2. Deniz Araçları ve Güvenlik Tehditleri.....	10
2.1. Deniz Araçları.....	10
2.1.1. İnsansız Su Üstü Araçları (USV).....	10
2.1.2. Hayalet Filolar (Ghost Fleets).....	10
2.1.3. Büyük İnsansız Sualtı Araçları (XLUUV).....	10
2.2. Kullanılan Teknolojiler ve Konseptler.....	10
2.2.1. Yapay Zeka ve Otonom Karar Mekanizması.....	10
2.2.2. Gelişmiş Sensör Füzyonu.....	10
2.3. Sebep Oldukları Askeri ve Güvenlik Sorunları.....	11
2.3.1. Tespit Edilebilirlik ve Denizaltı Tehdidi.....	11
2.3.2. İnsansız Deniz Araçları (İDA) ve Kamikaze Botlar.....	11
2.3.3. Denizaltı Altyapı Güvenliği.....	11
2.3.4. Kıyı Güvenliği ve Kaçakçılık.....	11
3. Kara Araçları ve Güvenlik Tehditleri.....	11
3.1. Kara Araçları.....	11
3.1.1. İnsansız Kara Araçları (İKA / UGV).....	11

3.1.3. Hibrit-Elektrikli Zırhlı Araçlar.....	12
3.2 Kullanılan Teknolojiler ve Sistemler.....	12
3.2.1. Güvenli Veri Linki ve Siber Dayanıklılık.....	12
3.2.2. Aktif Koruma Sistemleri (APS).....	12
3.2.3. Sensör Füzyonu.....	12
3.3. Sebep Oldukları Askeri ve Güvenlik Soruları.....	12
3.3.1. Meskûn Mahal Kırılganlığı.....	12
3.3.2. Tanksavar ve ATGM Tehditleri.....	12
3.3.3. EYP (El Yapımı Patlayıcı) ve Mayınlar.....	12
3.3.4. İnsansız Kara Araçları (İKA) ve Otonom Sistemler.....	13
4. G20 Ülkelerinin Görüşleri.....	13
4.1. Almanya.....	13
4.2. Amerika Birleşik Devletleri.....	13
4.3. Arjantin.....	13
4.4. Avustralya.....	13
4.5. Brezilya.....	13
4.6. Çin.....	14
4.7. Endonezya.....	14
4.8. Fransa.....	14
4.9. Güney Afrika.....	14
4.10. Güney Kore:.....	14
4.11. Hindistan.....	14
4.12. İngiltere.....	15
4.13. İtalya.....	15
4.14. Japonya.....	15
4.15. Kanada.....	15
4.16. Meksika.....	15
4.17. Rusya.....	15
4.18. Suudi Arabistan.....	15
4.19. Türkiye.....	16
4.20. Avrupa Birliği (AB).....	16
5. Sonuç.....	16
Silahlanma ve Nükleer Güç.....	17
1. Nükleer Güç ve Silah Anlaşmaları.....	17
1.1. Nükleer Güç Nedir?.....	17
1.2. Nükleer Gücün Temel Mantiğı.....	17
1.3. Nükleer Enerji Nasıl Üretilir?.....	17
1.3.1 Nükleer Filyon (Temel Yöntem).....	17

1.3.2. Nükleer Füzyon:.....	18
1.4. Nükleer Gücün Kullanım Alanları.....	19
1.4.1. Elektrik Üretimi.....	19
1.4.2. Nükleer Silahlar.....	19
1.4.3. Tıp Alanı.....	19
1.4.4. Uzay Teknolojisi.....	19
1.5. Nükleer Gücün Avantajları.....	19
1.6. Nükleer Gücün Dezavantajları.....	19
1.7. Nükleer Gücün Çevreye Etkisi.....	20
Düşük karbon salımı.....	20
Hava kirliliğini azaltması.....	20
Daha az arazi kullanımı.....	20
Radyoaktif atık problemi.....	20
Nükleer Felaketler.....	20
Su kaynaklarına etkisi.....	21
Radyoaktif sızıntı riski.....	21
1.8. Nükleer Gücün Ekonomik Etkisi.....	21
1.8.1 Olumlu Yönleri.....	21
1.8.2. Olumsuz Yönleri.....	22
1.9. G20 Ülkelerinin Görüşleri.....	22
1.9.1. Almanya.....	22
1.9.2. Amerika Birleşik Devletleri.....	22
1.9.3. Arjantin.....	23
1.9.4. Avustralya.....	23
1.9.5. Brezilya.....	23
1.9.6. Çin.....	23
1.9.7. Endonezya:.....	23
1.9.8. Fransa.....	23
1.9.9. Güney Afrika.....	24
1.9.10. Güney Kore.....	24
1.9.11. Hindistan.....	24
1.9.12. İngiltere.....	24
1.9.13. İtalya.....	24
1.9.14. Japonya.....	24
1.9.15. Kanada.....	24
1.9.16. Meksika.....	25
1.9.17. Rusya.....	25
1.9.18. Suudi Arabistan.....	25

1.9.19. Türkiye.....	25
1.9.20. Avrupa Birliği (AB).....	25
1.10. Sonuç.....	25
2. Silah Anlaşmaları.....	26
2.1. Silah Anlaşmaları Nasıl Doğdu?.....	26
2.2. Silah Anlaşmalarının Faydaları.....	27
2.3. Silah Anlaşmalarının Zararları.....	27
2.4. Yapılan Anlaşmalar.....	28
2.4.1. Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması (NPT).....	28
2.4.2. Kapsamlı Nükleer Deneme Yasağı Antlaşması (CTBT).....	28
2.4.3. Yeni Start Antlaşması.....	29
2.4.4. Silah Ticareti Antlaşması.....	29
2.4.5. AUKUS Güvenlik Antlaşması.....	29
2.5. G20 Ülkelerinin Görüşleri.....	29
2.5.1. Almanya.....	29
2.5.2. Amerika Birleşik Devletleri.....	29
2.5.3. Arjantin.....	30
2.5.4. Avustralya.....	30
2.5.5. Brezilya.....	30
2.5.6. Çin.....	30
2.5.7. Endonezya.....	30
2.5.8. Fransa.....	30
2.5.9. Güney Afrika.....	30
2.5.10. Güney Kore.....	31
2.5.11. Hindistan.....	31
2.5.12. İngiltere.....	31
2.5.13. İtalya.....	31
2.5.14. Japonya.....	31
2.5.15. Kanada.....	31
2.5.16. Meksika.....	32
2.5.17. Rusya.....	32
2.5.18. Suudi Arabistan.....	32
2.5.19. Türkiye.....	32
2.5.20. Avrupa Birliği (AB).....	32
2.6. Sonuç.....	32
Jeopolitik Gerilimler ve Bölgesel Güvenlik.....	33
1. Pasifik Krizi.....	33
1.1. Pasifik Krizi Tarihi.....	34

1.1.1. Soğuk Savaş'ın Şekillendirdiği Pasifik: Güç Boşluğu ve İlk Kırılmalar (1945-1960).....	34
1.1.2. Bölgesel Çatışmalar ve Jeopolitik Dönüşüm: Kore ve Vietnam Savaşları (1950-1975).....	34
1.1.3. Çin'in Ekonomik ve Askeri Modernizasyonu (1980 - 2000).....	34
1.1.4. Güney Çin Denizi'nde Egemenlik Mücadelesi ve Yapay Adalar (2010'lar).....	35
1.1.5. Yeni Soğuk Savaş: Tayvan Krizi ve Teknolojik Rekabet (2020 - 2025).....	35
1.1.6. Güncel Durum ve Stratejik Kamplaşmalar (2026).....	35
1.2. G20 Ülkeleri Görüşleri.....	35
1.2.1. Almanya.....	35
1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD).....	36
1.2.3. Arjantin.....	36
1.2.4. Avustralya.....	36
1.2.5. Brezilya.....	36
1.2.6. Çin.....	36
1.2.7. Endonezya.....	36
1.2.8. Fransa.....	37
1.2.9. Güney Afrika.....	37
1.2.10. Güney Kore.....	37
1.2.11. Hindistan.....	37
1.2.12. İngiltere.....	37
1.2.13. İtalya.....	37
1.2.14. Japonya.....	37
1.2.15. Kanada.....	38
1.2.16. Meksika.....	38
1.2.17. Rusya.....	38
1.2.18. Suudi Arabistan.....	38
1.2.19. Türkiye.....	38
1.2.20. Avrupa Birliği (AB).....	38
1.3. Sonuç.....	38
2. Göçmenler.....	39
2.1. Güncel Göç Sebebiyle Ülkelerde Yaşanan Sıkıntılar.....	39
2.1.1. Türkiye.....	39
2.1.2. Lübnan.....	39
2.1.3. Kolombiya.....	39
2.1.4. İtalya ve Yunanistan.....	39
2.1.5. Meksika.....	40
2.2. Beyin Göçü.....	40

2.3. Akdeniz ve Ege'deki Göç Rotaları.....	40
2.4. ICE.....	41
2.5. G20 Ülkeleri Görüşleri.....	41
2.5.1. Almanya.....	41
2.5.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD).....	42
2.5.3. Arjantin.....	42
2.5.4. Avustralya.....	42
2.5.5. Brezilya.....	42
2.5.6. Çin.....	42
2.5.7. Endonezya.....	42
2.5.8. Fransa.....	42
2.5.9. Güney Afrika.....	43
2.5.10. Güney Kore.....	43
2.5.11. Hindistan.....	43
2.5.12. İngiltere.....	43
2.5.13. İtalya.....	43
2.5.14. Japonya.....	43
2.5.15. Kanada.....	43
2.5.16. Meksika.....	44
2.5.17. Rusya.....	44
2.5.18. Suudi Arabistan.....	44
2.5.19. Türkiye.....	44
2.5.20. Avrupa Birliği (AB).....	44
2.6. Sonuç.....	44
3. Yasa Dışı Silahlı Örgütler ve Siyasi Radikalleşme.....	45
3.1. Terörün Ortaya Çıkışı.....	45
3.1.1. Moghaddam'ın Merdiven Modeli.....	45
3.1.2. Salkım Modeli.....	46
3.2. 11 Eylül Saldırısı.....	46
3.3. Cezaevlerinde Radikalleşme.....	47
3.3.1. Camp Bucca.....	47
3.3.2. Guantanamo Hapishanesi.....	47
3.3.3. El-Hol Kampı.....	47
3.3.4. Roj Kampı.....	48
3.4. Yapılan İşkenceler.....	48
3.5. Yapay Zekanın Etkisi.....	48
3.6. Sudan ve İç Savaş.....	49
3.7. Karteller.....	49

3.7. G20 Ülkelerinin Görüşleri.....	49
3.7.1. Almanya.....	49
3.7.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD).....	50
3.7.3. Arjantin.....	50
3.7.4. Avustralya.....	50
3.7.5. Brezilya.....	50
3.7.6. Çin.....	50
3.7.7. Endonezya.....	50
3.7.8. Fransa.....	50
3.7.9. Güney Afrika.....	51
3.7.10. Güney Kore.....	51
3.7.11. Hindistan.....	51
3.7.12. İngiltere.....	51
3.7.13. İtalya.....	51
3.7.14. Japonya.....	51
3.7.15. Kanada.....	51
3.7.16. Meksika.....	51
3.7.17. Rusya.....	52
3.7.18. Suudi Arabistan.....	52
3.7.19. Türkiye.....	52
3.7.20. Avrupa Birliği (AB).....	52
3.8. Sonuç.....	52

Yeni Askeri Teknolojiler

Modern askeri stratejiler; konvansiyonel savaş yöntemlerinin ötesine geçerek yapay zekâ, otonom sistemler ve ağ merkezli harp yeteneklerinin belirleyici olduğu radikal bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Beşinci ve altıncı nesil hava araçlarının sağladığı stealth (görünmezlik) kabiliyeti, denizlerde hayalet filoların (ghost fleets) yarattığı asimetrik tehditler ve kara savaşlarında İKA (İnsansız Kara Aracı) kullanımıyla değişen meskûn mahal doktrinleri, uluslararası güvenlik mimarisini yeniden inşa etmektedir. Ancak bu teknolojik ilerleme, beraberinde ciddi güvenlik risklerini de getirmektedir; otonom sistemlerin etik sınırlarından siber güvenliğin kırılganlığına, nükleer caydırıcılığın dijitalleşmesinden jeopolitik

gerilimlerin bölgesel çatışmalara evrilmesine kadar geniş bir yelpazede yeni tehdit alanları doğmaktadır. G20 aktörleri, bir yandan savunma sanayilerinde teknolojik bağımsızlık ve yerlileşme hamleleri yaparken, diğer yandan bu kontrolsüz silahlanma yarışının yaratacağı küresel dengesizlikleri yönetmek zorundadır. Bu çalışma, modern askeri araçların sunduğu teknolojik imkânları analiz ederken, bu araçların küresel güvenlik ekosisteminde yol açtığı stratejik meydan okumaları ve devletlerin bu yeni paradigmaya yönelik duruşlarını ele almaktadır.

1. Hava Araçları ve Güvenlik Tehditleri

Devletler tarafından aktif olarak kullanılan hava araçları sahip oldukları teknolojiler yüzünden belli başlı güvenlik sorunlarına sebep olmaktadır. Bu sorunlar hem bu araçları kullanan ülkeleri hem de karşı ülkeleri önemli ölçüde etkilemektedir.

1.1. Hava Araçları

1.1.1. Beşinci Nesil Savaş Uçakları

Günümüzde devletler tarafından yaygın olarak kullanılan hava saldırı araçlarıdır. Temel özellikleri: düşük görünürlük, ağ merkezli harp, gelişmiş sensör füzyonu ve süperseyir olmalarıdır. En önemli örnekleri Lockheed Martin F-22 Raptor (ABD), Lockheed Martin F-35 Lightning II (ABD & Ortaklar), Sukhoi Su-57 (Rusya), Chengdu J-20 (Çin).

1.1.2. Altıncı Nesil Savaş Uçakları

2030 - 2040 yılları arasında hizmete girmesi beklenen altıncı nesil savaş uçaklarının henüz seri üretimine başlanılmamıştır; tasarım, prototip ve konsept aşamasındadırlar. Bu araçları beşinci nesilden ayıran temel özellikler: insanlı-insansız takımlaşma (loyal wingman), yönlendirilmiş enerji silahları, değişken döngülü motorlar ve yapay zekadır. En önemli altıncı nesil savaş uçak projeleri: NGAD (Next Generation Air Dominance) - ABD, GCAP / Tempest (İngiltere, İtalya, Japonya), FCAS (Fransa, Almanya, İspanya), Rusya'nın MiG-41 (PAK DP).

1.2. Kullanılan Teknoloji ve Konseptler

1.2.1. Loyal Wingman Konsepti

İnsanlı bir savaş uçağının yanında uçan yapay zekalı insansız jetlerle birlikte çalışmasıdır.

1.2.2. Havadan Erken Uyarı ve Kontrol Teknolojisi

Gökyüzündeki uçan radar istasyonları ve komuta merkezleridir, genellikle devasa bir radar tabağı taşıyan büyük uçaklardır.

1.2.3. Swarm Drone Teknolojisi

Yüzlerce küçük ve ucuz dronun, tek bir beyin gibi kolektif bir zeka ile hareket etmesidir.

1.2.4. Stealth Teknolojisi

Uçağın radar dalgalarını geri yansıtmasını sağlayan teknolojidir, uçağın radarda bir kuş kadar görünür hale gelmesini sağlar.

1.3. Sebep Oldukları Askeri ve Güvenlik Sorunlar

1.3.1. Tespit ve Takip Zorlukları

Radar izini minimize eden "stealth" (hayalet) teknolojisinin kullanılması, savunma sistemlerinin uçağı çok geç fark etmesine neden olur. Motor sıcaklığının gizlenmesi sayesinde ısıya duymulu füzelerin hedefi şaşar. Geleneksel radarlar bu araçları kuş veya gürültü olarak algırlar.

1.3.2. İnsansız Hava Araçları ve Asimetrik Tehditler

Ucuz ve erişilebilir İHA'ların sofistike ordulara karşı kullanılabilmesidir. Onlarca küçük dronun aynı anda saldırmaması, hava savunma sistemlerinin kapasitesini aşarak sistemi felç eder. Hedef üzerinde saatlerce bekleyip fırsat bulduğunda intihar dalışı yapan kamikaze dronları geleneksel zırhlı birlikler için büyük bir kabustur.

1.3.3. Alçak İrtifa ve Küçük Hedef Sorunu

Ticari dronların modifiye edilerek patlayıcı taşınması, sivil ve askeri alanlar için yeni bir güvenlik açığı oluşturmuştur. Küçük ve plastik gövdeli araçlar, yerden çok alçaktan uçtukları için çoğu radarın kör noktasına girer. Sivil havacılıkta bir dronun motor içine kaçması veya kasten çarpışması, uçuş güvenliğini tehdit eden en büyük unsurlardan biridir.

1.3.4. Hava Sahası İhlalleri ve Egemenlik Sorunları

Hava araçlarının hızı ve menzili, uluslararası sınır krizlerini tetikleyen en önemli faktörlerden biridir. Sınıra yaklaşan bir hava aracının dost mu düşman mı olduğunu belirlemek için geçen saniyeler, yanlış kararlara ve sıcak çatışmalara yol açabilir. Yüksek irtifa casus uçakları veya balonları, bir ülkenin en mahrem askeri tesislerini radara girmeden izleyebilir.

1.3.5. Elektronik Harp ve Siber Güvenlik

Modern hava araçları tamamen yazılım ve veri bağlantısı (Data Link) ile çalışır. GPS sinyalinin kesilmesi, hava aracının rotasını kaybetmesine veya düşmesine neden olur.

2. Deniz Araçları ve Güvenlik Tehditleri

2.1. Deniz Araçları

2.1.1. İnsansız Su Üstü Araçları (USV)

Üzerinde herhangi bir mürettebat barındırmayan, uzaktan komuta edilebilen veya gelişmiş algoritmalarla otonom hareket edebilen deniz araçlarıdır.

2.1.2. Hayalet Filolar (Ghost Fleets)

Birbirine ağ üzerinden bağlı, yapay zeka destekli çok sayıda insansız gemiden oluşan ve merkezi bir ana gemi (insanlı) tarafından koordine edilen sürü donanma konseptidir.

2.1.3. Büyük İnsansız Sualtı Araçları (XLUUV)

Boyutları bir balina ile kıyaslanabilecek kadar büyük olan ve suyun altında aylar boyunca insan desteği olmadan kalabilen devasa insansız denizaltılardır.

2.2. Kullanılan Teknolojiler ve Konseptler

2.2.1. Yapay Zeka ve Otonom Karar Mekanizması

Bu araçların içinde bir kaptan olmadığı için tüm denizcilik kurallarını (COLREG) dijital olarak bilmeleri gerekir.

2.2.2. Gelişmiş Sensör Füzyonu

İnsan gözünün yerini alan çok katmanlı bir algılama sistemidir. Radar, LIDAR (lazer tarama), termal kameralar ve sonardan gelen binlerce veriyi saniyeler içinde birleştirip anlamlı bir çevre haritası çıkartır.

2.3. Sebep Oldukları Askeri ve Güvenlik Sorunları

2.3.1. Tespit Edilebilirlik ve Denizaltı Tehdidi

Deniz güvenliğindeki en büyük zorluk görünmezliktir. Suyun altı, radarların işleyemediği bir ortam olduğu için denizaltılar en büyük asimetrik tehdidi

oluşturur. Modern denizaltılar, okyanusun doğal gürültüsünden daha sessiz hareket ederek nükleer caydırıcılık veya sürpriz saldırı kapasitesi sunar.

2.3.2. İnsansız Deniz Araçları (İDA) ve Kamikaze Botlar

Hava sahasındaki dronlar gibi, denizlerde de insansız araçlar etkili bir biçimde kullanılmaktadır. Çok pahalı bir fırkateyn veya uçak gemisi, patlayıcı yüklü ve radarda küçük bir iz bırakan bir kamikaze deniz botu tarafından etkisiz hale getirilebilir.

2.3.3. Denizaltı Altyapı Güvenliği

Modern dünyanın can damarı olan internet kabloları ve enerji hatları, özel deniz araçları için açık bir hedefdir. Özel donanımlı derin deniz araçları, binlerce metre derinlikteki internet kablolarını kesebilir veya doğalgaz boru hatlarını patlatabilir. Bu hatlara yerleştirilen dinleme cihazları, küresel veri trafiğinin ele geçirilmesine yol açabilir.

2.3.4. Kıyı Güvenliği ve Kaçakçılık

Hızlı ve küçük deniz araçları, devletlerin sınır güvenliğini doğrudan tehdit eder. Karteller tarafından üretilen, suyun hemen altında giden (semi-submersible) araçlar, radara yakalanmadan uyuşturucu ve silah sevkiyatı yapabilir. Güvenli olmayan deniz araçlarıyla yapılan toplu geçişler, hem insani krizlere hem de sınır kontrol sistemlerinin felç olmasına neden olur.

3. Kara Araçları ve Güvenlik Tehditleri

3.1. Kara Araçları

3.1.1. İnsansız Kara Araçları (İKA / UGV)

İçinde bir mürettebat bulunmayan, görevleri yerine getirmek için uzaktan komuta edilen veya yerleşik yapay zeka ile otonom hareket eden robotik platformlardır.

3.1.3. Hibrit-Elektrikli Zırhlı Araçlar

Zırhlı araçların itki sistemlerinde hem geleneksel dizel motorların hem de güçlü elektrikli motor ve batarya setlerinin bir arada kullanıldığı yeni nesil güç grubudur.

3.2 Kullanılan Teknolojiler ve Sistemler

3.2.1. Güvenli Veri Linki ve Siber Dayanıklılık

Ortak bir haberleşme altyapısına sahiptirler, frekansı anlık değiştirerek düşmanın sinyal kesicilerini (jammer) aşarlar.

3.2.2. Aktif Koruma Sistemleri (APS)

Geleneksel pasif zırhın (çelik veya kompozit katmanlar) aksine, araca yönelen tehdidi (roket, tanksavar füzesi vb.) henüz araca çarpmadan tespit edip havada imha eden ileri teknoloji bir kalkan sistemidir.

3.2.3. Sensör Füzyonu

Bu araçların hiçbirisi tek bir "göz" ile çalışmaz, farklı dalga boylarındaki verileri tek bir gerçeklikte birleştirirler.

3.3. Sebep Oldukları Askeri ve Güvenlik Soruları

3.3.1. Meskûn Mahal Kırılganlığı

Tanklar ve zırhlı araçlar, geniş araziler için tasarlanmıştır. Şehir içine girdiklerinde bu devasa araçlar ciddi dezavantajlarla karşılaşır. Dar sokaklarda binaların üst katlarından gelen saldırılar (molotof kokteyli, RPG), aracın en zayıf noktası olan tavan kısmını hedef alır. Devrilen bir ağaç veya yola barikat kurulan bir araç, koca bir zırhlı konvoyu durdurarak onları açık hedef haline getirebilir.

3.3.2. Tanksavar ve ATGM Tehditleri

Gelişen teknolojiyle birlikte, bir askerin omzunda taşıdığı ucuz bir füze (Javelin, Kornet vb.), milyon dolarlık bir tankı saniyeler içinde imha edebilmektedir. Modern füzeler tankın en kalın zırhlı ön kısmına değil, havaya yükselip en zayıf yeri olan kule üstüne dikine çakılır. Bu saldırılara karşı geliştirilen patlayıcı zırhlar (ERA), tankın etrafındaki piyade askerleri için hayati tehlike oluşturur.

3.3.3. EYP (El Yapımı Patlayıcı) ve Mayınlar

Yol kenarına gizlenen basit bir düzenek, en ağır zırhlı aracı bile saf dışı bırakabilir. İkmal kamyonlarının mayın korkusuyla hareket edememesi, ön cephedeki ordunun gıda ve mühimmat sız kalmasına neden olur.

3.3.4. İnsansız Kara Araçları (İKA) ve Otonom Sistemler

Kara savaşlarında yeni bir dönem açan İKA'lar, güvenlik sorunlarını da beraberinde getiriyor. Otonom bir kara aracının sivil ile askeri ayırt edemeyip hata yapması, savaş suçları ve uluslararası hukuk açısından büyük bir kriz

yaratır. Uzaktan kumandalı bir zırhlı aracın sinyalinin kesilmesi veya hacklenmesi, aracın kendi birliğine ateş açması riskini doğurur.

4. G20 Ülkelerinin Görüşleri

4.1. Almanya

FCAS projesinin ana ortaklarından. Savunmada "insan denetiminde yapay zeka" ilkesine çok önem veriyor. Otonom silahların hukuki sorumluluğu konusunda G20 içinde en temkinli ülkelerden biri. Fransa ile FCAS (6. nesil uçak) ortağı. İnsansız kara araçları (İKA) ve Rheinmetall üzerinden gelişmiş aktif koruma sistemlerine (APS) yatırım yapıyor.

4.2. Amerika Birleşik Devletleri

NGAD projesiyle 6. nesil uçaklarda liderliği hedefliyor. Stealth ve Loyal Wingman konseptini doktrininin merkezine koyuyor. Siber güvenlik ve otonom sistemlerin etik kullanımı konusunda standartları kendisi belirlemek istiyor. "Replicator" programı ile binlerce ucuz otonom sistemi üretip Çin'e karşı sayısal üstünlük kurmayı hedefliyor.

4.3. Arjantin

Ekonomik kısıtlılıklar nedeniyle 5. veya 6. nesil araç geliştirmek yerine, sınır güvenliği ve kaçakçılıkla mücadele için düşük maliyetli İHA sistemlerine ve gözetleme teknolojilerine odaklanıyor. Yerli üretim SARA (Sınıf I ve II İHA) projeleriyle sınır gözetleme kapasitesini artırmayı hedefliyor.

4.4. Avustralya

"Ghost Bat" (Loyal Wingman) projesini Boeing ile geliştiren kilit aktörlerden. Çin'in bölgedeki denizaltı ve hava gücüne karşı "AUKUS" kapsamında nükleer denizaltı ve yüksek teknolojili sensör füzyonuna yatırım yapıyor.

4.5. Brezilya

Kendi savunma sanayisini (Embraer) korumaya odaklı. İsveç ile Saab Gripen projesinde teknoloji transferine önem veriyor. Güney Amerika'nın lideri olarak teknoloji transferine odaklı. İnsansız deniz araçları (İDA) ile uçsuz bucaksız kıyı şeridini (Mavi Amazon) korumayı stratejik öncelik görüyor.

4.6. Çin

J-20 ile 5. nesil uçaklara sahip. Swarm (sürü) dron teknolojisinde ABD'nin en büyük rakibi. Asimetrik tehditleri (kamikaze botlar ve İHA'lar) Tayvan Boğazı ve Güney Çin Denizi stratejisinin merkezine koyuyor. Yapay zekayı askeri karar alma mekanizmalarına (Algoritmik Harp) en agresif entegre eden ülke.

4.7. Endonezya

Güney Kore ile KF-21 (5. nesil başlangıcı) projesinde ortak. Takımadalar ülkesi olduğu için deniz güvenliği, siber güvenlik ve İDA (insansız deniz aracı) sistemlerine yönelik tehditleri birinci dereceden risk görüyor. Türk İHA'larına (Anka) büyük yatırım yaptı ve teknoloji transferiyle yerli insansız sistemlerini geliştirmeye çalışıyor.

4.8. Fransa

İnsansız sistemlerin "Avrupa yapımı" olması gerektiğini savunuyor ve denizaltı altyapı güvenliği (kablolar) konusunda Akdeniz'de çok aktif. Avrupa Stratejik Özerkliği'nin savunucusu. FCAS ve yeni nesil uçak gemisi projeleriyle dışa bağımlılığı bitirmek istiyor.

4.9. Güney Afrika

Kıtasal liderlik adına yerli savunma sanayisini ayakta tutmaya çalışıyor. İHA ve elektronik harp sistemlerinde Afrika'nın en gelişmiş altyapısına sahip olsa da bütçe kısıtlılıkları yeni nesil (5./6. nesil) projeleri yavaşlatıyor.

4.10. Güney Kore:

KF-21 Boramae uçağıyla 5. nesil ligine girdi. İnsansız kara araçları (İKA) ve aktif koruma sistemlerinde (APS) dünya devlerinden biri haline geldi. Kuzey Kore'nin asimetrik dron tehdidine karşı en gelişmiş radar ağını kuruyor.

4.11. Hindistan

Hem Rusya hem Batı teknolojisini harmanlıyor. Kendi 5. nesil uçağı AMCA üzerinde çalışıyor. "Make in India" programı ile dışa bağımlılığı azaltıyor. Rusya ile ortak hipersonik füze (BrahMos) çalışmaları var. Sınır çatışmaları nedeniyle kamikaze dron ve anti-dron sistemlerine öncelik veriyor.

4.12. İngiltere

GCAP (Tempest) programının lideri. Yapay zeka kontrollü hava araçları ve yönlendirilmiş enerji silahlarında (DragonFire) dünya liderliğini hedefliyor. Denizaltı kablo güvenliğini "ulusal güvenlik önceliği" olarak görüyor

4.13. İtalya

GCAP projesinde İngiltere ve Japonya ile ortak. Akdeniz'deki göçmen trafiği ve kaçakçılıkla mücadele için İHA ve deniz gözetleme sensörlerini en verimli kullanan ülkelerden biri.

4.14. Japonya

Pasifik'teki tehditler nedeniyle geleneksel pasifist tutumunu değiştirip GCAP ile 6. nesil uçak geliştirmeye yöneldi. Robotik ve sensör füzyonunda teknolojik üstünlüğünü savunmaya aktarıyor.

4.15. Kanada

Arktik bölgesindeki Rus ve Çin hareketliliğine karşı F-35 alımıyla stealth kabiliyetini artırıyor. Kuzey kutup bölgelerinde çalışabilecek otonom sensör ağları ve buz altı insansız denizaltı teknolojilerine odaklanmış durumda.

4.16. Meksika

Geleneksel bir ordudan ziyade "iç güvenlik" öncelikli. Kartellerle mücadele için İHA'ları istihbarat amaçlı kullanıyor. Ağ merkezli harp teknolojilerini ordunun modernizasyonu ve uyuşturucu rotalarının takibi için kullanıyor.

4.17. Rusya

Su-57 ile 5. nesil uçağa sahip, MiG-41 ile 6. nesle hazırlanıyor. Ukrayna savaşındaki deneyimiyle İHA/SİHA ve elektronik harp (GPS karartma) konularında en agresif görüşe ve pratik tecrübeye sahip ülke.

4.18. Suudi Arabistan

Dünyanın en büyük silah alıcılarından. Teknoloji transferiyle kendi İHA üretimini başlatmak istiyor. Petrol tesislerine yönelik kamikaze dron saldırıları nedeniyle "drone-savar" (C-UAS) sistemlerine büyük önem veriyor. Yapay zeka destekli şehir güvenliği ve hava savunma ağlarına devasa bütçe ayırıyor.

4.19. Türkiye

G20 içinde İHA/SİHA (Bayraktar, Anka) ve İDA (Sancar, ULAQ) teknolojilerinde "oyun değiştirici" olarak kabul ediliyor. KAAN ile 5. nesil uçak projesini yürütüyor ve meskun mahal savaşlarında İKA kullanımını doktrinine ekliyor. İHA/SİHA (Bayraktar, Anka) alanında dünya markası oldu.

4.20. Avrupa Birliği (AB)

Üye ülkeler arasında standardizasyon sağlamaya çalışıyor. "Yapay Zeka Yasası" ile askeri robotik ve otonom sistemlerin etik sınırlarını belirleme konusunda dünyadaki en sert ve kuralcı görüşe sahip.

5. Sonuç

Günümüz askeri doktrinleri; beşinci nesil savaş uçaklarının ötesine geçerek yapay zeka entegrasyonu, düşük görünürlük (stealth), otonom sistemler ve "Loyal Wingman" gibi insanlı-insansız iş birliğine dayalı teknolojilerle radikal bir dönüşüm yaşamaktadır. Hava, kara ve deniz platformlarında sensör füzyonu ve ağ merkezli harp yetenekleri operasyonel üstünlüğün anahtarı haline gelirken; sürü dronlar, kamikaze botlar ve hipersonik füzeler gibi asimetric tehditler geleneksel savunma sistemlerini (tanklar, uçak gemileri vb.) ciddi bir kırılma riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu teknolojik yarışta G20 ülkeleri; ABD, Çin ve Rusya gibi küresel güçlerin başını çektiği altıncı nesil projelerden, Türkiye ve Güney Kore gibi yükselen aktörlerin otonom sistemlerdeki "oyun değiştirici" rollerine, AB'nin ise bu süreçteki etik ve hukuki düzenleme çabalarına kadar geniş bir yelpazede stratejik konumlanmaktadır.

Modern savunma ekosistemindeki bu devasa dönüşüm, sadece araçların hızını veya vuruş gücünü değil, doğrudan "savaşın doğasını" değiştirmektedir. Geleneksel ağır zırhlıların yerini daha ucuz, feda edilebilir ve yapay zeka ile koordine edilen otonom birimlerin alması, askeri güç dengelerini daha dinamik ve öngörülemez bir hale getirmektedir. Sonuç olarak, bu teknolojik yarışta başarılı olan devletler; yalnızca en pahalı platformlara sahip olanlar değil, siber dayanıklılık, elektronik harp ve sensör füzyonu gibi veriye dayalı alanlarda üstünlük kurarak bu teknolojileri etik bir çerçevede doktrinlerine entegre edebilenler olacaktır. Güvenliğin artık sadece fiziksel sınırlarda değil, dijital bağlantılarda ve otonom karar mekanizmalarında aranacağı bir dönemin eşiğindeyiz.

Silahlanma ve Nükleer Güç

1. Nükleer Güç ve Silah Anlaşmaları

1.1. Nükleer Güç Nedir?

Nükleer güç, atom çekirdeğinde bulunan enerjinin açığa çıkarılması ile elde edilen çok güçlü bir enerji türüdür. Atomların çekirdeğinde proton ve nötronlardan oluşan yoğun bir yapı vardır. Bu çekirdeğin parçalanması ya da birleşmesi sırasında çok büyük miktarda enerji ortaya çıkar. Bu enerjiye nükleer enerji ya da nükleer güç denir. Nükleer enerjinin ortaya çıkması genellikle nükleer fisyon (çekirdeğin parçalanması) veya nükleer füzyon (çekirdeklerin birleşmesi) süreçleriyle gerçekleşir. Günümüzde kullanılan nükleer enerji santrallerinin çoğu fisyon yani çekirdek parçalanması prensibiyle çalışır. Barışçıl olarak nükleer santraller, tıp ve elektrik alanında kullanırken askeri kullanımda da oldukça yaygındır. 1945 yılında Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki şehirlerinde ilk defa atom bombaları kullanılmış ve II. Dünya savaşı bu şekilde sona ermiştir.

Güncel olarak elinde nükleer silah bulunan ülkeler: İngiltere, Fransa, Çin, Hindistan, İsrail, ABD, Pakistan ve Rusya'dır. Kuzey Kore ve İran'ın da elinde nükleer güç bulunduğu dair iddialar vardır. 12 Haziran 2025'te "Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu" İran'ın nükleer silahların yayılmasını önlemeye yönelik yükümlülüğünü ihlal ettiğini belirtmiştir.

1.2. Nükleer Gücün Temel Mantığı

Bir atom üç ana parçadan oluşur: proton, nötron ve elektron. Atomun merkezinde çekirdek bulunur ve nükleer enerji tam olarak bu çekirdekte meydana gelir. 20.yüzyılda bilim insanları bazı ağır atomların parçalandığında çok büyük enerji açığa çıkardığını keşfetti. Bu nükleer enerjinin başlangıcı oldu.

1.3. Nükleer Enerji Nasıl Üretilir?

Nükleer enerji iki temel yöntemle ortaya çıkar:

1.3.1 Nükleer Fisyon (Temel Yöntem)

Bu yöntemde ağır bir atom çekirdeği parçalanır. Nükleer enerji üretiminin en yaygın yolu Nuclear fission yani nükleer fisyonudur.

Bu süreçte ağır bir atomun çekirdeği parçalanır ve büyük miktarda enerji açığa çıkar.

Nasıl gerçekleşir:

1. Genellikle yakıt olarak Uranium-235 veya Plutonium-239 kullanılır.
2. Bu atomlara bir nötron çarptırılır.
3. Atom çekirdeği iki küçük parçaya bölünür.
4. Bölünme sırasında: çok büyük ısı enerjisi, yeni nötronlar ve radyasyon açığa çıkar.

Ortaya çıkan yeni nötronlar başka atomları parçalar ve zincirleme reaksiyon oluşur.

Bu zincirleme reaksiyon kontrollü şekilde tutulursa enerji üretimi yapılabilir.

1.3.2. Nükleer Füzyon:

İki hafif atom birleşerek daha ağır bir atom oluşturur. Nükleer enerji genellikle nükleer reaktör içinde üretilir.

Reaktörde süreç şu şekilde ilerler:

1. **Yakıt çubukları**
 - Uranyum içeren yakıt çubukları reaktörün içine yerleştirilir.
2. **Fisyon reaksiyonu**
 - Atomlar parçalanır ve çok yüksek ısı oluşur.
3. **Su ısıtılır**
 - Bu ısı reaktördeki suyu çok yüksek sıcaklığa getirir.
4. **Buhar oluşur**
 - Su buhara dönüşür.
5. **Türbin döner**
 - Buhar türbini döndürür.
6. **Elektrik üretilir**
 - Türbin bir jeneratöre bağlıdır ve elektrik üretir.

Nükleer güç, atom çekirdeğinin parçalanması veya birleşmesi sonucu ortaya çıkan enerjinin ısıya, buhar gücüne ve sonunda elektriğe dönüştürülmesi ile üretilir.

1.4. Nükleer Gücün Kullanım Alanları

1.4.1. Elektrik Üretimi

Nükleer enerji en çok elektrik üretiminde kullanılır. Bugün dünyada yaklaşık 440 civarında nükleer reaktör çalışmaktadır

1.4.2. Nükleer Silahlar

Nükleer enerjinin en tartışmalı kullanımı silahlardır. İlk kez 2. Dünya Savaşı sırasında kullanılmıştır. 1945 yılında ABD, Japonya'ya iki atom bombası atmıştır. Bu olay nükleer silahların ne kadar yıkıcı olduğunu göstermiştir.

1.4.3. Tıp Alanı

Nükleer güç; kanser tedavisi, tıbbi görüntüleme ve hastalık teşhisinde kullanılır.

1.4.4. Uzay Teknolojisi

Bazı uzay araçları enerji üretmek için nükleer sistemler kullanır.

1.5. Nükleer Gücün Avantajları

Nükleer enerjinin en önemli avantajlarından biri çok büyük miktarda enerji üretmesidir. Çok küçük bir yakıt miktarıyla bile büyük miktarda elektrik üretilir. Bu nedenle nükleer enerji oldukça verimli bir enerji kaynağıdır. Bir diğer önemli avantajı karbon salımının düşük olmasıdır. Nükleer santraller elektrik üretirken kömür veya petrol gibi fosil yakıtlar kadar karbondioksit üretmez. Bu nedenle bazı ülkeler iklim değişikliğiyle mücadelede nükleer enerjiyi önemli bir seçenek olarak görmektedir. Nükleer enerji ayrıca sürekli ve istikrarlı enerji üretimi sağlar. Güneş veya rüzgâr enerjisinde olduğu gibi hava koşullarına bağlı değildir. Bu nedenle büyük şehirlerin ve sanayinin enerji ihtiyacını karşılamada önemli bir rol oynayabilir. Bunun yanında nükleer teknoloji bilim ve tıp alanında büyük ilerlemeler sağlamıştır. Kanser tedavileri, tıbbi görüntüleme yöntemleri ve bazı endüstriyel uygulamalar nükleer teknolojiler sayesinde gelişmiştir.

1.6. Nükleer Gücün Dezavantajları

Nükleer enerjinin en büyük sorunlarından biri nükleer atıklardır. Nükleer santrallerde kullanılan yakıt zamanla radyoaktif atık hâline gelir. Bu atıklar çok uzun süre tehlikeli olabilir ve güvenli şekilde depolanması gerekir. Bu durum çevre ve insan sağlığı açısından risk oluşturabilir. Bir diğer önemli sorun nükleer kazalardır. Nükleer santrallerde meydana gelen kazalar çok ciddi çevresel felaketlere yol açabilir. Örneğin Chernobyl disaster ve Fukushima nuclear

disaster gibi kazalar büyük bölgelerin uzun süre yaşanamaz hâle gelmesine neden olmuştur. Ayrıca nükleer teknolojinin silah üretiminde kullanılma riski de vardır. Nükleer teknoloji geliştiren ülkeler teorik olarak nükleer silah üretme kapasitesine de sahip olabilir. Bu durum uluslararası güvenlik açısından büyük bir risk oluşturur ve ülkeler arasında siyasi gerginliklere yol açabilir. Nükleer santrallerin kurulması da oldukça pahalı ve karmaşık bir süreçtir. Santrallerin inşası uzun yıllar sürebilir ve çok büyük maliyetler gerektirir. Ayrıca güvenlik önlemleri çok yüksek seviyede olmak zorundadır.

1.7. Nükleer Gücün Çevreye Etkisi

Nükleer gücün çevreye etkisi iki yönlüdür: bazı yönlerden çevreyi korumaya yardımcı olabilir, bazı yönlerden ise ciddi riskler oluşturabilir. Bu yüzden dünyada uzun süredir tartışılan bir enerji türüdür.

Düşük karbon salımı

Nükleer santraller elektrik üretirken kömür ve petrol gibi fosil yakıtlar yakmaz. Bu nedenle Climate Change (iklim değişikliği) ve küresel ısınmaya neden olan karbon gazları çok az salınır. Örneğin kömür santralleri çok fazla karbondioksit (CO₂) üretirken nükleer santrallerde bu miktar oldukça düşüktür.

Hava kirliliğini azaltması

Nükleer enerji üretiminde: duman, kül, zehirli gazlar neredeyse oluşmaz. Bu da hava kalitesinin korunmasına yardımcı olur.

Daha az arazi kullanımı

Bir nükleer santral çok büyük miktarda enerji üretebildiği için aynı enerjiyi üretmek için gereken alan genellikle daha azdır.

Radyoaktif atık problemi

Nükleer enerji üretimi sırasında radyoaktif atıklar oluşur. Bu atıklar binlerce yıl tehlikeli kalabilir.

Eğer doğru şekilde depolanmazsa: toprağı, suyu, canlıları zarar verebilir.

Nükleer Felaketler

Nükleer santrallerde nadir olsa da büyük kazalar yaşanabilir. Bu kazalar çevreye ciddi zarar verir.

Tarihte iki büyük örnek vardır:

- **Çernobil Fekaleti** (1986) – Ukrayna’da büyük bir radyasyon yayılımı oldu.
- **Fukuşima Felaketi** (2011) – Japonya’da deprem ve tsunami sonrası nükleer sızıntı yaşandı.

Bu kazalarda:

- toprak kirlenmiş
- bazı bölgeler yıllarca yaşanamaz hale gelmiş
- bitkiler ve hayvanlar etkilenmiştir.

Su kaynaklarına etkisi

Nükleer santraller reaktörleri soğutmak için çok fazla su kullanır. Bu suyun sıcak olarak doğaya verilmesi çevredeki ekosistemi etkileyebilir.

Radyoaktif sızıntı riski

Küçük miktarda bile olsa radyasyon sızıntıları uzun vadede canlılar için zararlı olabilir.

1.8. Nükleer Gücün Ekonomik Etkisi

Nükleer gücün ekonomik etkisi oldukça geniştir. Bir ülkenin enerji üretimini, sanayisini, teknolojisini ve hatta uluslararası ilişkilerini etkileyebilir. Nükleer enerji hem büyük ekonomik fırsatlar yaratabilir hem de bazı mali riskler barındırabilir.

1.8.1 Olumlu Yönleri

Nükleer enerji santralleri çok büyük miktarda elektrik üretebilir. Bu da bir ülkenin enerji ihtiyacını uzun süre karşılayabilmesini sağlar. Elektrik üretiminin istikrarlı olması sanayinin gelişmesine yardımcı olur. Fabrikalar, üretim tesisleri ve teknoloji merkezleri sürekli enerjiye ihtiyaç duyar. Nükleer enerji bu ihtiyacı kesintisiz sağlayabildiği için üretim maliyetlerini düşürebilir ve ekonomik büyümeyi destekleyebilir.

Bir diğer ekonomik avantajı enerji ithalatını azaltmasıdır. Birçok ülke petrol, doğal gaz veya kömür gibi enerji kaynaklarını başka ülkelere satın almak zorundadır. Bu durum dışa bağımlılık yaratır ve ülke ekonomisine yük getirir. Nükleer enerjiye sahip olan ülkeler ise daha az enerji ithal eder. Bu da döviz tasarrufu sağlar ve dış ticaret dengesini olumlu etkileyebilir.

Nükleer santraller aynı zamanda istihdam yaratır. Santral kurulumu sırasında binlerce işçi çalışır. Mühendisler, teknisyenler, güvenlik görevlileri ve bakım ekipleri uzun yıllar boyunca santralde görev yapar. Ayrıca nükleer teknoloji geliştikçe araştırma merkezleri ve yüksek teknoloji sektörleri de gelişir. Bu da bilimsel ve teknolojik yatırımları artırarak ekonomiye katkı sağlar.

1.8.2. Olumsuz Yönleri

Nükleer gücün bazı olumsuz ekonomik etkileri de vardır. En önemli sorunlardan biri çok yüksek kurulum maliyetidir. Bir nükleer santral kurmak milyarlarca dolara mal olabilir ve inşaat süreci 10 yıl veya daha fazla sürebilir. Bu da devlet bütçesi üzerinde büyük bir yük oluşturabilir. Bir diğer ekonomik risk ise nükleer kazaların maliyetidir. Olası bir kaza durumunda çevre temizliği, insanların tahliyesi ve sağlık sorunları çok büyük ekonomik zararlar doğurabilir. Tarihteki büyük nükleer kazalar ülkelerin ekonomisine milyarlarca dolarlık zarar vermiştir. Ayrıca nükleer atıkların depolanması da uzun vadede maliyetlidir. Bu atıklar binlerce yıl tehlikeli kalabildiği için güvenli şekilde saklanmaları gerekir. Bu da sürekli yatırım ve bakım gerektirir.

1.9. G20 Ülkelerinin Görüşleri

1.9.1. Almanya

G20 içerisinde nükleer enerjiye karşı en mesafeli duran ülke olmayı sürdürmekte, ancak nükleer silahlanma konusunda NATO'nun nükleer şemsiyesi altında kalarak güvenliğini sağlamaktadır. 2026 yılındaki enerji tartışmalarında nükleeri değil, yenilenebilir enerjiyi ana çözüm olarak savunmaktadır.

1.9.2. Amerika Birleşik Devletleri

Yaklaşık 5.000'den fazla nükleer başlığa sahip olarak dünyanın en büyük 2. nükleer gücüdür. Çin ile Pasifik sorunu ve Tayvan krizi yaşayan ABD, Çin'in gelişen ekonomik güç ve ordusundan rahatsız olmaktadır. Süper güç olma yolundaki en büyük rakibi Rusya'dır. Nükleer gücünü koz olarak kullanmaktadır. Nükleer cephaneliğini teknolojik olarak modernize ederken, sivil nükleer alanda 2050 yılına kadar nükleer kapasiteyi üç katına çıkarma taahhüdüne liderlik etmektedir. Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması'nı (NPT) savunmakla birlikte, İran ve Kuzey Kore'ye yönelik sert denetim mekanizmalarında ısrarcıdır.

1.9.3. Arjantin

Ekonomik zorluklara rağmen nükleer teknoloji birikimini korumaya çalışmakta ve özellikle tıp alanında nükleer uygulamaların ihracatına odaklanmaktadır.

1.9.4. Avustralya

Topraklarında nükleer santral kurmamayı tercih etse de AUKUS anlaşması kapsamında nükleer tahrikli denizaltılara sahip olma sürecini hızlandırmıştır. Silahlanma konusunda ise nükleer silahların yasaklanması yanlısı bir dil kullanmaktadır.

1.9.5. Brezilya

Nükleer silahların yasaklanmasına yönelik anlaşmayı (TPNW) güçlü şekilde desteklerken, sivil alanda nükleer teknolojiyi (özellikle nükleer denizaltı tahriki için) geliştirmeyi ulusal bir egemenlik meselesi olarak görmektedir.

1.9.6. Çin

Yaklaşık 600 nükleer başlığı ile dünyada üçüncü sırada yer almaktadır. Hindistan ile sınır sorunları yaşanmakta, iki ülke birbirini zaman zaman nükleer güçleri ile tehdit etmektedir. Çin'in Pasifik'te güçlenmesinden rahatsızlık duyan Japonya, ABD ile yakın ilişki içindedir. Nükleer cephaneliğini hızla büyütürken ABD ve Rusya ile stratejik denge kurmaya çalışmakta, ancak "ilk kullanan biz olmayacağız" doktrinine resmi olarak bağlılığını sürdürmektedir. İçeride dünyanın en büyük nükleer enerji inşaat programını yürüterek 2026 itibarıyla sivil nükleer alanda liderliği hedeflemektedir.

1.9.7. Endonezya:

Güneydoğu Asya'da nükleer enerjiye geçiş için somut adımlar atmakta ve bu teknolojinin gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasındaki rolünü her G20 zirvesinde vurgulamaktadır.

1.9.8. Fransa

Yaklaşık 290 nükleer başlığa sahiptir. G20 ve AB içinde nükleer enerjinin en güçlü bayraktarıdır; 2026'da Paris'te düzenlenen Nükleer Enerji Zirvesi ile bu enerjinin "yeşil finansman" kapsamına alınması için yoğun lobi yapmaktadır. Ayrıca kendi nükleer caydırıcılık gücünü Avrupa'nın ortak savunma stratejisinin bir parçası haline getirmeyi önermektedir.

1.9.9. Güney Afrika

2025-2026 döneminde Afrika'nın nükleer enerjideki sözcüsü olmuş; nükleer silahlarını gönüllü olarak imha etmiş tek ülke olma gururunu, silahsızlanma baskısı yapmak için kullanmaktadır.

1.9.10. Güney Kore

Nükleer teknoloji ihracatında dünya liderliğine oynamakta ve sivil nükleer enerjiyi ekonomik büyümenin motoru olarak konumlandırmaktadır. Kuzey Kore tehdidi nedeniyle zaman zaman kendi nükleer silahını geliştirme tartışmalarını gündeme getirirse de ABD'nin koruması altındadır.

1.9.11. Hindistan

Yaklaşık 180 nükleer başlığa sahiptir. Pakistan ile Keşmir sorunu, Çin ile Himalaya sınırı sorunu yaşamaktadır. NPT'ye imza atmamış olmasına rağmen nükleer enerjinin barışçıl kullanımı için Kanada ve ABD ile 2026'da kapsamlı iş birliği anlaşmaları imzalamıştır. Nükleer silah kapasitesini bölgesel dengeler (Çin-Pakistan) nedeniyle korumakta kararlıdır.

1.9.12. İngiltere

Yaklaşık 225 nükleer başlığa sahiptir. Rusya ile Avrupa güvenliği sorunu yaşamaktadır. Nükleer silahlarını modernize ederken aynı zamanda iklim hedefleri doğrultusunda sivil nükleer santral yatırımlarını devlet politikası olarak hızlandırmıştır. Uluslararası anlaşmalarda ABD ile tam uyum içinde hareket etmektedir.

1.9.13. İtalya

Geleneksel olarak nükleere karşı olsa da, 2026 itibarıyla hükümet düzeyinde nükleer enerji yasağını kaldırmak ve yeni nesil küçük reaktörlere yatırım yapmak için yasal zemin hazırlamaktadır.

1.9.14. Japonya

Ellerinde henüz bir nükleer silah bulunmamakta olup geliştirme aşamasındadırlar. Tarafsız bir tutum sergilemektedir. Fukuşima mirasına rağmen enerji güvenliği için reaktörlerini yeniden devreye almakta, ancak dünyada atom bombasına maruz kalmış tek ülke olarak "nükleersiz bir dünya" söylemini uluslararası platformlarda sürdürmektedir.

1.9.15. Kanada

Dünyanın en büyük uranyum tedarikçilerinden biri olarak nükleer enerjinin küresel ölçekte artırılmasını ekonomik bir fırsat olarak görmektedir. 2026'da

Hindistan ile yaptığı dev uranyum anlaşmasıyla nükleer ticaret ağlarını genişletmiştir.

1.9.16. Meksika

Mevcut reaktörlerini düşük maliyetli enerji için kullanmaya devam etmekte, ancak nükleer silahların yayılmasına karşı Latin Amerika'daki (Tlatelolco Antlaşması) katı tutumunu sürdürmektedir.

1.9.17. Rusya

Yaklaşık 5.400 nükleer başlık ile Sovyetler Birliğinden beri birinciliği elinde tutmaktadır. Almanya ve Fransa başta olmak üzere tüm AB, Rusya'nın nükleer bir güç olmasına karşı çıkmaktadır. New START anlaşmasının 2026'da sona ermesiyle birlikte Batı ile nükleer denetim mekanizmalarından kopmuş ve nükleer silahı bir caydırıcılık unsuru olarak ön planda tutmaktadır. Aynı zamanda Rosatom aracılığıyla küresel nükleer enerji piyasasında (Türkiye, Mısır, Hindistan gibi ülkelerde) en büyük teknoloji ihracatçısı rolünü korumaktadır.

1.9.18. Suudi Arabistan

Kendi nükleer enerji programını başlatma sürecinde olup, bu hakkını İran'ın nükleer faaliyetlerine karşı bir denge unsuru olarak kullanmakta ve uranyum zenginleştirme hakkı talep etmektedir.

1.9.19. Türkiye

Akkuyu Nükleer Santrali ile nükleer enerji kulübüne resmen girmiş olup, enerjide dışa bağımlılığı azaltmak için nükleer gücü stratejik bir zorunluluk olarak görmektedir. Silahlanma konusunda ise barışçıl kullanımı savunmakta ve nükleer silahlardan arındırılmış bir Ortadoğu vizyonunu desteklemektedir.

1.9.20. Avrupa Birliği (AB)

Üye ülkeler arasındaki görüş ayrılıklarına rağmen (Fransa-Almanya hattı), nükleer enerjiyi 2026'da "stratejik ve düşük karbonlu" bir kaynak olarak resmen finansman kapsamına dahil etmiştir.

1.10. Sonuç

Sonuç olarak, nükleer enerji ekonomiye büyük katkı sağlayabilen güçlü bir enerji kaynağıdır. Enerji bağımsızlığı, sanayi gelişimi ve istihdam gibi avantajlar sunar. Ancak yüksek kurulum maliyeti, atık yönetimi ve olası kazaların ekonomik riskleri nedeniyle dikkatli planlanması gereken bir enerji türüdür.

2. Silah Anlaşmaları

Nükleer silahlar ortaya çıktıktan sonra dünya ülkeleri bu silahların kontrolsüz yayılmasının insanlık için büyük bir tehlike olduğunu fark etti. Bu yüzden devletler arasında birçok silah kontrolü ve nükleer sınırlama anlaşması yapıldı. Bu anlaşmaların amacı genelde 3 şeydir:

- 1)Nükleer silahların yayılmasını engellemek.
- 2)Mevcut silahların azaltılması.
- 3)Nükleer savaş riskini kontrol altında tutmak.

2.1. Silah Anlaşmaları Nasıl Doğdu?

Silah anlaşmalarının ortaya çıkışı, devletler arasındaki savaşların çok yıkıcı sonuçlar doğurmasıyla yakından ilgilidir. Tarih boyunca devletler sürekli savaşmış, yeni silahlar geliştirmiş ve askeri güçlerini artırmaya çalışmıştır. Ancak zamanla savaşların hem insan kaybı hem de ekonomik yıkım açısından çok büyük sonuçlar doğurduğu görülünce, bazı devletler silah kullanımını ve üretimini sınırlandıracak uluslararası anlaşmalar yapma fikrini geliştirmiştir. Böylece silah anlaşmalarının temeli ortaya çıkmıştır. Silah anlaşmalarının ilk örnekleri 19. yüzyılın sonlarında görülmeye başlamıştır. Sanayi Devrimi'nden sonra silah teknolojisi çok hızlı gelişti. Daha güçlü toplar, makineli tüfekler ve kimyasal silahlar ortaya çıktı. Bu durum savaşların çok daha yıkıcı olmasına neden oldu. Özellikle Avrupa devletleri, savaş sırasında bazı silahların kullanılmasını sınırlamak için uluslararası toplantılar düzenlemeye başladı. Bu dönemde yapılan en önemli toplantılardan biri 1899 Lahey Sözleşmesi'dir. Bu toplantıda devletler savaş kuralları, sivillerin korunması ve bazı silahların kullanımının sınırlandırılması gibi konuları tartıştı. Bu anlaşmalar modern silah kontrolünün ilk adımlarından biri olarak kabul edilir. 20. yüzyılın başında ise silah anlaşmalarının önemi daha da arttı. Çünkü 1. Dünya Savaşı sırasında kimyasal gazlar, ağır topçu sistemleri ve yeni teknolojiler milyonlarca insanın ölümüne neden oldu. Savaşın bu kadar yıkıcı olması dünya kamuoyunda büyük bir tepki oluşturdu. Bu nedenle savaş sonrasında bazı silahların yasaklanması veya sınırlandırılması için yeni anlaşmalar yapılmaya başlandı. Bu süreçte devletler hem savaşın kurallarını belirlemek hem de bazı tehlikeli silahları kontrol altına almak istedi.

Daha sonra 2. Dünya Savaşı yaşandı ve bu savaş silah anlaşmalarının tarihindeki en büyük dönüm noktalarından biri oldu. Bu savaşta ilk kez nükleer silah kullanıldı. Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombaları dünyanın nükleer silahların ne kadar yıkıcı olabileceğini açıkça gösterdi. Bu olaydan sonra devletler nükleer silahların kontrol altına alınması gerektiğini daha ciddi şekilde düşünmeye başladı. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya iki büyük blok hâline geldi: ABD ve Sovyetler Birliği liderliğindeki bloklar. Bu döneme Soğuk Savaş denir. Soğuk Savaş döneminde iki süper güç çok büyük miktarda nükleer silah üretmeye başladı. Bu durum dünyada büyük bir korku yarattı çünkü olası bir nükleer savaş insanlığın büyük bölümünü yok edebilirdi. Bu nedenle iki taraf da zamanla silah sayısını sınırlamak ve nükleer savaş riskini azaltmak için anlaşmalar yapmaya başladı.

2.2. Silah Anlaşmalarının Faydaları

Silah anlaşmalarının en önemli faydalarından biri, ülkeler arasındaki güveni artırmasıdır. Eğer devletler birbirlerinin silahlarını sınırlandırdığını ve kontrol altında tuttuğunu bilirse, büyük bir savaş çıkma ihtimali azalır. Ayrıca bu anlaşmalar sayesinde nükleer savaş gibi insanlık için çok yıkıcı olabilecek bir felaketin önüne geçilmeye çalışılır. Bir diğer faydası ise ekonomik açıdandır. Silah üretimi ve askeri harcamalar çok pahalıdır. Anlaşmalar sayesinde ülkeler daha az silah üretir ve bu kaynakları eğitim, sağlık veya teknoloji gibi alanlara ayırabilir. Bunun yanında uluslararası denetimler sayesinde ülkelerin gizli şekilde çok büyük silah stokları oluşturması da zorlaşır.

2.3. Silah Anlaşmalarının Zararları

Öncelikle silah anlaşmaları bazen güçlü ülkelerin çıkarlarını koruyan bir sistem hâline gelebilir. Büyük askeri güce sahip devletler kendi silahlarını üretmeye ve depolamaya devam ederken, daha zayıf ülkelerin silah geliştirmesini sınırlayan anlaşmalar yapabilirler. Bu durum uluslararası sistemde bir güç dengesizliği yaratır. Güçlü devletler askeri üstünlüklerini korurken diğer ülkeler savunma konusunda kendilerini daha zayıf hissedebilir. Bir diğer zarar ise gizli silahlanmayı teşvik edebilmesidir. Bazı ülkeler anlaşmaları imzalasalar bile gerçekte kurallara tam olarak uymayabilir ve gizli şekilde silah üretmeye devam edebilir. Bu da devletler arasında güvensizliğe neden olur. Ülkeler birbirlerinin gizlice silah geliştirdiğini düşündüklerinde yeni bir silahlanma yarışının başlaması mümkün olur. Silah anlaşmalarının bir başka olumsuz

yönü siyasi baskı aracı olarak kullanılabilmesidir. Büyük güçler bazen silah anlaşmalarını veya silah satışlarını diplomatik baskı kurmak için kullanabilir. Örneğin bir ülkeye silah satışını durdurmak ya da ambargo uygulamak o ülkenin savunma kapasitesini zayıflatabilir ve siyasi kararlarını etkileyebilir. Ayrıca bazı silah anlaşmaları yerel çatışmaları tamamen engelleyemez. Anlaşmalar çoğu zaman büyük devletleri kapsasa da küçük ülkelerde veya iç savaş yaşayan bölgelerde silah ticareti devam edebilir. Kaçak silah ticareti veya üçüncü ülkeler üzerinden yapılan satışlar, çatışmaların sürmesine neden olabilir. Ek olarak silah anlaşmaları ekonomik sorunlara da yol açabilir. Bir ülke savunma sistemlerini modernize etmek için başka ülkelerle anlaşma yaptığında çok büyük miktarda para harcamak zorunda kalabilir. Bu da eğitim, sağlık veya altyapı gibi alanlara ayrılacak bütçenin azalmasına neden olabilir. Son olarak bazı silah anlaşmaları teknolojik bağımlılık yaratabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler başka devletlerden silah satın aldıklarında o ülkenin teknolojisine, bakım sistemine ve yedek parçalarına bağımlı hâle gelirler. Bu da uzun vadede askeri ve siyasi bağımsızlık açısından risk oluşturabilir.

2.4. Yapılan Anlaşmalar

2.4.1. Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması (NPT)

1968 yılında imzalanmış ve dünyadaki en önemli nükleer anlaşma olarak geçmektedir. Amacı; nükleer silahların yayılmasını önlemek, barışçıl kullanımı teşvik etmek ve kullanımlarının azaltılmasını sağlamaktır. Aynı zamanda nükleer silaha sahip olan ülkeleri silahsızlanmaya yönelik zorlar. Bu antlaşmadan Kuzey Kore çekilmiş; Hindistan, İsrail, Pakistan bu antlaşmayı onaylamamışlardır. Ancak bu antlaşma nükleer silah sahibi 5 ülkenin ayrıcalıklı statüsünün korunması nedeniyle eleştirilmiş, silahsızlaştırma teşvikinin yeterli boyutta olmadığı söylenmiştir.

2.4.2. Kapsamlı Nükleer Deneme Yasağı Antlaşması (CTBT)

Tüm nükleer denemeleri hem sivil hem de askeri amaçlar için her ortamda yasaklayan çok taraflı bir antlaşmadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Eylül 1996 tarihinde kabul edildi ancak onaylamayan 8 devlet yüzünden yürürlüğe girmedi. Onaylamayan ülkeler: ABD, Çin, İsrail, İran, Mısır, Hindistan, Pakistan ve Kuzey Kore. Rusya, 2023 yılında ABD ile "mütekabiliyet" gerekçesiyle bu antlaşmadaki onayını geri çekmişti. Hukuken yürürlükte olmasa da dünyada Kuzey Kore dışında hiçbir ülke 1998'den beri (Hindistan ve

Pakistan'ın testlerinden sonra) nükleer deneme yapmamıştır; bu da anlaşmanın fiili bir norm yarattığını kanıtlar.

2.4.3. Yeni Start Anlaşması

ABD ve Rusya arasında imzalanan, resmi adı "Stratejik Saldırı Silahlarının Daha Fazla Azaltılması ve Sınırlandırılmasına İlişkin Tedbirler" olan antlaşma nükleer silah azaltma antlaşmasıdır. 8 Nisan 2010'da Prag'da imzalandı. Ukrayna Savaşı sonrasında ilişkileri gerildi. Anlaşma, stratejik nükleer füze fırlatma rampalarının sayısının yarıya indirilmesini öngörüyordu. Rusya 2023 yılında bu anlaşmayı askıya aldı ancak çekilmedi. Yeni START anlaşması, ek sürelerin de dolmasıyla resmen **5 Şubat 2026'da sona ermiştir**. Şu an ABD ve Rusya arasında nükleer başlık sayılarını sınırlayan hiçbir yasal mekanizma kalmamıştır.

2.4.4. Silah Ticareti Antlaşması

Amaç küresel silah satışını düzenlemektir. Bu antlaşmaya Rusya ve Çin katılmadı fakat Fransa, Almanya, İngiltere ve İtalya taraf olmuşlardır. Rusya ve Çin'in katılmamasının sebebi ise ABD ile aralarında olan silah rekabetidir. ABD anlaşmayı imzalamış ancak senato onayı vermemiştir. Bu durum, dünyanın en büyük silah ihracatçısının denetim dışı kalmasına neden olmaktadır.

2.4.5. AUKUS Güvenlik Antlaşması

Amaç Avustralya'ya nükleer denizaltı teknolojisi vermek ve Çin'e karşı Pasifik'te denge kurmayı hedeflemektir. ABD, İngiltere, Avustralya bu antlaşmanın taraflarıdır. Ancak bu durum, NPT'nin 4. maddesini (nükleer teknolojinin barışçıl kullanımı) esnettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir; çünkü ilk kez nükleer silahı olmayan bir ülkeye (Avustralya) nükleer tahrikli bir askeri araç verilmektedir.

2.5. G20 Ülkelerinin Görüşleri

2.5.1. Almanya

Silah Ticareti Antlaşması'na taraftır ve nükleer silahların azaltılması konusunda en sert diplomatik duruşa sahip G20 üyelerindedir. Kendi topraklarında ABD nükleer başlıklarını barındırmasına rağmen, küresel silahsızlanma anlaşmalarının (özellikle CTBT) tam olarak yürürlüğe girmesi için baskı yapmaktadır.

2.5.2. Amerika Birleşik Devletleri

Yeni START anlaşmasının Rusya tarafından askıya alınmasından sonra nükleer denetimlerin durmasından rahatsızdır ancak kendi cephaneliğini modernize etmeye devam etmektedir. AUKUS anlaşması üzerinden Avustralya'ya teknoloji transferini savunurken, Çin ve Rusya'yı Silah Ticareti Antlaşması'na (ATT) uymadıkları gerekçesiyle eleştirmektedir.

2.5.3. Arjantin

Brezilya ile yaptığı karşılıklı nükleer denetim anlaşmasıyla dünyaya örnek olduğunu savunmakta ve nükleer teknoloji transferinin büyük devletlerce engellenmesine karşı çıkmaktadır.

2.5.4. Avustralya

AUKUS anlaşması üzerinden nükleer enerjili denizaltılara sahip olma kararıyla bölgedeki nükleer dengeleri değiştirmiş, ancak bu teknolojinin silah amaçlı olmadığını savunarak silahsızlanma anlaşmalarına bağlılığını koruduğunu iddia etmektedir.

2.5.5. Brezilya

Nükleer silahların tamamen yasaklanması gerektiğini savunan TPNW anlaşmasının öncülerindedir ancak "nükleer denizaltı teknolojisi" geliştirme hakkını egemenlik sembolü olarak korumaktadır. Silah anlaşmalarının büyük güçlerin tekeli koruduğu yönündeki görüşü paylaşmaktadır.

2.5.6. Çin

Kapsamlı Nükleer Deneme Yasağı Antlaşması'nı (CTBT) imzalamış ancak henüz resmen onaylamamış olmasıyla eleştirilmektedir. AUKUS ittifakını Pasifik'te nükleer silahlanma yarışını tetikleyen bir "Soğuk Savaş kalıntısı" olarak görmekte ve Silah Ticareti Antlaşması'na mesafeli durarak kendi askeri bağımsızlığını vurgulamaktadır.

2.5.7. Endonezya

Nükleer denemelerin yasaklanması ve nükleer silahların yayılmasını önleme konusunda Güney Doğu Asya'nın lider sesidir; metindeki "gizli silahlanma" risklerine karşı bölgesel denetim mekanizmalarını savunmaktadır.

2.5.8. Fransa

Silah Ticareti Antlaşması'nın (ATT) en güçlü savunucularından biri olup, nükleer silahsızlanmanın sadece "sorumlu güçler" tarafından yönetilmesi gerektiğini savunmaktadır. AUKUS anlaşması nedeniyle başta dışlandığı için tepki gösterse de, şu an Avrupa'nın nükleer caydırıcılık liderliğini üstlenerek stratejik özerklik peşindedir.

2.5.9. Güney Afrika

Dünyada nükleer silahlarından gönüllü vazgeçen tek ülke olarak, NPT'nin "silah sahibi ülkeler" lehine olan adaletsizliğini en sert şekilde eleştiren ve tam silahsızlanmayı savunan G20 üyesidir.

2.5.10. Güney Kore

NPT kurallarına sıkı sıkıya bağlı kalmakla birlikte, Kuzey Kore'nin nükleer denemeleri karşısında caydırıcılık için ABD ile Yeni START sonrası dönemde yeni güvenlik garantileri aramaktadır. Silah Ticareti Antlaşması'na taraf olup, küresel savunma sanayisinde şeffaf bir aktör olmayı hedeflemektedir.

2.5.11. Hindistan

NPT'yi ayrımcı bularak imzalamayan Hindistan, nükleer silahlarını Pakistan ve Çin'e karşı bir hayatta kalma aracı olarak görmekte ve deneme yasağı anlaşmasını (CTBT) ulusal güvenlik gerekçesiyle onaylamamaktadır. Ancak sivil nükleer ticarete uluslararası denetime açık bir politika izleyerek meşruiyet kazanmaya çalışmaktadır.

2.5.12. İngiltere

AUKUS ittifakının mimarlarından biri olarak nükleer teknoloji paylaşımını savunmakta ve Yeni START gibi ikili anlaşmaların yerini daha geniş kapsamlı Çin'i de içeren anlaşmaların alması gerektiğini belirtmektedir. Silah Ticareti Anlaşmasına taraftır ve küresel silah satışlarının şeffaflığı konusunda aktif rol almaktadır.

2.5.13. İtalya

Silah Ticareti Antlaşması'na taraf olan İtalya, Avrupa'nın ortak güvenlik politikaları çerçevesinde nükleer silahların azaltılmasına destek vermekte ve AUKUS gibi dar kapsamlı anlaşmalar yerine NATO tabanlı geniş mutabakatları tercih etmektedir.

2.5.14. Japonya

Dünyadaki nükleer silahsızlanma diplomasisinin ahlaki liderliğini üstlenerek, yürürlüğe girmeyen CTBT gibi anlaşmaların bir an önce hayata geçmesi için G20 masasında sürekli baskı kurmaktadır. AUKUS gibi oluşumlara nükleer silah barındırmadığı sürece bölgesel güvenlik açısından sıcak bakmaktadır.

2.5.15. Kanada

Silah Ticareti Antlaşması'na aktif olarak taraf olup, nükleer teknolojinin sadece enerji üretimi gibi barışçıl amaçlarla kullanılması için uluslararası denetimlerin en sıkı savunucuları arasında yer almaktadır.

2.5.16. Meksika

Tlatelolco Antlaşması ile Latin Amerika'nın nükleersiz bölge olmasında öncülük etmiş olup, küresel nükleer silahsızlanma anlaşmalarının (özellikle TPNW) en kararlı savunucularından biridir.

2.5.17. Rusya

Yeni START anlaşmasını 2023'te askıya almasının ardından 2026 itibarıyla da nükleer tesislerini Batılı denetçilere açmayı reddetmekte ve bunu bir koz olarak kullanmaktadır. Silah Ticareti Antlaşması'na, kendi savunma sanayisinin küresel rekabet gücünü kısıtlayacağı ve ABD lehine dengesizlik yaratacağı gerekçesiyle taraf olmamaktadır.

2.5.18. Suudi Arabistan

Nükleer silahların yayılmasını önleme konusunda resmi olarak destek verse de, İran'ın nükleer faaliyetlerini gerekçe göstererek kendisine "uranyum zenginleştirme hakkı" tanınmayan bir anlaşmayı stratejik bir risk olarak görmektedir.

2.5.19. Türkiye

NPT (Yayılmayı Önleme) anlaşmasına sadık kalarak nükleer enerjinin barışçıl kullanımını savunmakta, ancak bölgedeki nükleer dengesizliklerden endişe duymaktadır. Teknolojik bağımlılık"ü riskine karşı savunma sanayisinde yerleşme hamlesini nükleer teknoloji için de bir vizyon olarak görmektedir.

2.5.20. Avrupa Birliği (AB)

Kurumsal olarak CTBT ve NPT gibi tüm uluslararası nükleer anlaşmaları "küresel güvenliğin temeli" olarak görmekte ve nükleer silahların yayılmasını önleme konusunda üye devletler arasında koordinasyon sağlamaya çalışmaktadır.

2.6. Sonuç

Genel bir değerlendirme yapıldığında; silah kontrolü ve nükleer sınırlama anlaşmalarının, insanlığın topyekûn yıkım riskine karşı geliştirdiği hayati bir "güvenlik supabı" olduğu görülmektedir. Tarihsel süreçte Lahey Sözleşmesi'nden Yeni START'a kadar uzanan bu hukuki zemin; nükleer savaş riskini azaltmak ve kaynakları ekonomik kalkınmaya yönlendirmek gibi kritik faydalar sağlasa da, günümüzde ciddi bir sınav vermektedir. Özellikle büyük güçler arasındaki stratejik rekabetin (ABD-Rusya-Çin) anlaşmaları askıya alma noktasına getirmesi, uluslararası sistemde "güç dengesizliği" ve "teknolojik bağımlılık" gibi kronik sorunları derinleştirmektedir. G20 ülkelerinin çeşitlilik gösteren duruşları ise nükleer silahsızlanmanın sadece teknik bir mesele değil; egemenlik,

caydırıcılık ve adalet arayışı arasında gidip gelen karmaşık bir denge siyaseti olduğunu kanıtlamaktadır. Sonuç olarak, 2026 itibarıyla yasal denetim mekanizmalarının zayıfladığı bu yeni dönemde, küresel barışın kalıcılığı; büyük devletlerin kısa vadeli çıkarlarından ziyade, şeffaf ve ayrımcılık içermeyen kolektif bir silahsızlanma iradesine bağlı görünmektedir.

Jeopolitik Gerilimler ve Bölgesel Güvenlik

Bu konu başlığı ülkelerin kendi içlerinde yaşadığı sorunların hem diğer ülkelerle olan ilişkilerine hem de ülkede yaşayanlar arasındaki kutuplaşmayı nasıl etkilediğine ilişkindir. Pasifik Krizi güç rekabetlerinin, bölgedeki otorite boşluklarının değerlendirilmesinin işlendiği bir alan iken Yasadışı Silahlı Güçler ve Göçmenler konuları ise ülkelerin kendi içerisinde yaşadığı sorunları, bunlarla nasıl mücadele edildiğini ve bunun dış ilişkilerine nasıl yansıdığını gösteren ve bunları işleyen konulardır.

1. Pasifik Krizi

Pasifik Krizi II. Dünya Savaşı sonrasında Çin'in güçlenmeye başlaması ve Batı ülkelerinin bu güçlenmeden rahatsız olmasını ele alan bir olaydır; deniz yetki alanları, kritik ticaret rotaları ve yüksek teknoloji ekosistemleri üzerindeki kontrol mücadelesinin bir sonucudur. Çin'in dünya pazarında kendine yer edinmesi,21. yüzyıl sonrasında dünya ticaretinin Atlantik bölgesinden Pasifik bölgesine doğru kayması, diğer ülkelerle müttefik kurmadan bölge hakimiyeti sağlaması,deniz yetki alanları, kritik ticaret rotaları ve yüksek teknoloji ekosistemleri üzerindeki kontrol mücadelesinin bir sonucudur. gibi durumlar bölgedeki Japonya gibi Amerikan desteğiyle ilerleyen ülkeleri sınırlendirmiştir. 2026 yılı itibarıyla bölge dünya gayrisafi hasılasının merkezi haline gelmiştir.

1.1. Pasifik Krizi Tarihi

1.1.1. Soğuk Savaş'ın Şekillendirdiği Pasifik: Güç Boşluğu ve İlk Kırılmalar (1945-1960)

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Japonya'nın teslim olmasıyla Pasifik bölgesinde devasa bir otorite boşluğu doğmuştur. Bu boşluğu doldurmaya çalışan ABD, Japonya'yı işgal ederek hem komünizmin yayılmasına karşı bir güvenlik kalkanı oluşturmuş hem de ekonomik desteklerle Japonya'yı bölgedeki en önemli müttefiki haline getirmiştir. Ancak aynı dönemde Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve Milliyetçilerin Tayvan'a kaçması, bölgeyi ideolojik bir çatışma sahasına çevirmiştir. SSCB, bu yıllarda Çin'in sanayileşmesi için teknoloji ve uzman transferi sağlayarak bölgedeki Amerikan etkisini kırmak istemişse de, Sino-Sovyet ayrılığı ile bu destek son bulmuş, Çin kendi stratejik yolunu çizmeye başlamıştır.

1.1.2. Bölgesel Çatışmalar ve Jeopolitik Dönüşüm: Kore ve Vietnam Savaşları (1950-1975)

Kore Savaşı, Pasifik'teki gerilimlerin ilk büyük askeri patlaması olmuş; Çin'in Kuzey Kore'yi, ABD'nin ise Güney Kore'yi desteklemesiyle bölge Soğuk Savaş'ın sıcak cephesine dönüşmüştür. Bu süreç, ABD'nin Japonya ve diğer müttefikleriyle olan askeri ittifaklarını kalıcı hale getirmiştir. Ardından gelen Vietnam Savaşı, bölge için bir başka kırılma noktasıdır. ABD'nin Vietnam'daki başarısızlığı, bölgede yeni bir otorite boşluğu doğurmuş ve Çin bu durumu fırsat bilerek Asya'daki yeni güç merkezi olma iddiasını güçlendirmiştir. Bu dönemde Endonezya, Tayland ve Malezya gibi ülkelerin de ticaret ağlarını geliştirmesiyle, küresel ticaretin ağırlık merkezi Atlantik'ten Pasifik'e kaymaya başlamıştır.

1.1.3. Çin'in Ekonomik ve Askeri Modernizasyonu (1980 - 2000)

1980'lerden itibaren Çin, ucuz iş gücü ve devasa pazar kapasitesini kullanarak ekonomik reform sürecine girmiştir. Bu ekonomik büyüme, 1990'ların sonundan itibaren askeri harcamaların hızla artmasını ve deniz kuvvetlerinin modernizasyonunu beraberinde getirmiştir. Doğal adalar üzerinde hak iddia etmekte geç kaldığını fark eden Çin, deniz ticaretini kontrol etmek amacıyla "Dokuz Çizgili Hat" iddiasını ortaya atmıştır. Bu iddia, Çin'in Spratly ve Paracel gibi tartışmalı bölgelerde yapay adalar inşa ederek egemenlik alanını genişletme stratejisinin temelini oluşturmuştur.

1.1.4. Güney Çin Denizi'nde Egemenlik Mücadelesi ve Yapay Adalar (2010'lar)

2010'lu yıllar, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki askeri varlığını tahkim ettiği bir dönem olmuştur. İnşa edilen yapay adalar; fırlatma rampaları, hava savunma sistemleri ve füze üsleriyle donatılmıştır. Çin'in bu hamleleri, bölgedeki Vietnam, Filipinler ve Malezya gibi ülkelerin egemenlik haklarıyla doğrudan çatışmış; ABD ise "deniz seyrüsefer serbestisi" ilkesi çerçevesinde bölgeye donanma göndererek Çin'e karşı dengeleyici bir duruş sergilemiştir. Bu süreç, Pasifik'i küresel bir güvenlik meselesi haline getirmiştir.

1.1.5. Yeni Soğuk Savaş: Tayvan Krizi ve Teknolojik Rekabet (2020 - 2025)

2020'lere gelindiğinde krizin odak noktası Tayvan Boğazı olmuştur. Çin'in Tayvan'ı ilhak etme söylemleri ve askeri tatbikatları zirveye ulaşırken, Tayvan'ın küresel çip üretimindeki vazgeçilmez konumu krizin ekonomik boyutunu derinleştirmiştir. ABD, "Tayvan İlişkiler Yasası" uyarınca adaya askeri desteğini artırmış, bu durum Çin tarafından doğrudan bir tehdit olarak algılanmıştır. Artık kriz sadece toprak bütünlüğü değil; yapay zeka tabanlı savunma sistemleri, siber güvenlik ve yarı iletken teknolojileri üzerindeki üstünlük mücadelesine dönüşmüştür.

1.1.6. Güncel Durum ve Stratejik Kamplaşmalar (2026)

2026 yılı itibarıyla Pasifik, geri dönülemez bir stratejik kamplaşma içindedir. Bir tarafta ABD liderliğindeki AUKUS (ABD, İngiltere, Avustralya) ve QUAD (ABD, Japonya, Hindistan, Avustralya) ittifakları, diğer tarafta ise Çin-Rusya "Sınırsız Ortaklığı" karşı karşıya gelmektedir. ABD'nin Filipinler'deki askeri üslerini modernize ederek buraya gelişmiş silah sistemleri yerleştirmesi, Çin tarafından açık bir savaş sinyali olarak yorumlanmaktadır.

1.2. G20 Ülkeleri Görüşleri

1.2.1. Almanya

Almanya, özellikle otomotiv sektörü nedeniyle Pasifik'teki tedarik zinciri aksaklıklarından en çok etkilenen Avrupa gücüdür. AB'nin risk azaltma stratejisini destekleyerek, ekonomik bağımlılığı azaltacak çeşitlendirme politikalarına odaklanmaktadır.

1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD, Pasifik'te "serbest ve açık Hint-Pasifik" doktrinini savunmaktadır. Bölgedeki müttefikleriyle (Japonya, Avustralya, G. Kore) güvenlik paktlarını güçlendirerek Çin'in etkisini dengelemeyi ve kritik teknoloji liderliğini korumayı hedeflemektedir.

1.2.3. Arjantin

Arjantin, ekonomik modernizasyon ihtiyacı nedeniyle krizin yatırım akışları üzerindeki etkisini takip etmektedir. Dışa bağımlılığı azaltmak için kaynaklarını çeşitlendirmeye ve G20 platformunda gelişmekte olan ekonomilerin haklarını savunmaya odaklanmaktadır.

1.2.4. Avustralya

Avustralya, krizde güvenlik odaklı bir tutum sergileyerek kritik madenlerin ve nadir toprak elementlerinin tedarikçisi olma rolünü stratejik bir koz olarak kullanmaktadır. Bölgesel istikrarın bozulmasını doğrudan ulusal güvenlik tehdidi saymaktadır.

1.2.5. Brezilya

Brezilya, krize gıda güvenliği ve ticaretin serbestliği penceresinden bakmaktadır. Pasifik rotalarındaki herhangi bir aksamanın tarım ihracatını vurmasından endişe etmekte; bu nedenle çok taraflı ve kapsayıcı bir yönetim modelini desteklemektedir.

1.2.6. Çin

Çin, bölgedeki varlığını "tarihi egemenlik hakları" ve "ulusal güvenlik" temelinde savunmaktadır. Batı destekli ittifakları bir kuşatma stratejisi olarak görmekte ve teknolojik öz yeterlilik (özellikle çip üretimi) yoluyla stratejik bağımsızlığını ilan etmeye çalışmaktadır.

1.2.7. Endonezya

Pasifik'in coğrafi merkezindeki Endonezya, krizin transit geçiş yollarını etkilemesinden endişe duymaktadır. Bölgesel tarafsızlığını koruyarak dijital ekonomi ve hammadde diplomasisi üzerinden ekonomik kazanımlarını maksimize etmeye çalışmaktadır.

1.2.8. Fransa

Fransa, bölgedeki denizaşırı toprakları nedeniyle kendisini bir Hint-Pasifik gücü olarak tanımlamaktadır. Stratejik özerklik kavramı çerçevesinde, bölgede askeri tırmanış yerine hukuka dayalı bir düzenin tesisi için arabuluculuk yapmaktadır.

1.2.9. Güney Afrika

Güney Afrika, krizin küresel eşitsizlikleri derinleştirmesinden ve teknolojik uçurumu arttırmamasından endişe etmektedir. Uluslararası sistemin demokratikleşmesini ve gelişmekte olan ülkelerin dijital altyapıya adil erişimini savunmaktadır.

1.2.10. Güney Kore

Güney Kore, hem askeri hem de teknolojik açıdan krizin en hassas aktörlerinden biridir. İleri teknoloji üretimindeki liderliğini korurken, bölgedeki siber tehditlere karşı uluslararası işbirliğini savunmaktadır.

1.2.11. Hindistan

Hindistan, krizde "Stratejik Özerklik" rolünü üstlenmektedir. Bir yandan Quad üyesi olarak deniz güvenliğini savunurken, diğer yandan gelişmekte olan ülkelerin sesi olarak teknolojik monopolleşmeye karşı çıkmakta ve tedarik zincirlerinde alternatif merkez olma potansiyelini kullanmaktadır.

1.2.12. İngiltere

AUKUS paktı üzerinden bölge güvenliğine doğrudan dahil olan İngiltere "Küresel Britanya" vizyonu ile siber güvenlik ve savunma teknolojilerinde liderlik etmeye çalışmaktadır. Sert güç unsurlarını esnek diplomasiyle birleştirmektedir.

1.2.13. İtalya

İtalya, AB ve NATO çerçevesinde hareket ederek krizin Akdeniz-Pasifik bağlantısı üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Sanayi modernizasyonu için tedarik zinciri güvenliğini ve uluslararası standartların uyumlaştırılmasını önceliklendirmektedir.

1.2.14. Japonya

Japonya, krizin tam kalbinde yer alan bir ülke olarak "İnsan Merkezli Güvenlik" yaklaşımını benimsemiştir. Deniz yollarının güvenliği ve yarı iletken malzemelerindeki üstünlüğüyle, krizin diplomatik ve teknik çözümünde köprü rolü oynamaktadır.

1.2.15. Kanada

Kanada, Kuzey Pasifik güvenliği ve teknolojik inovasyon ekosistemlerine odaklanmaktadır. Demokratik değerler temelinde dijital dayanıklılığı artırmayı ve Kuzey Amerika tedarik zinciri entegrasyonunu derinleştirmeyi hedeflemektedir.

1.2.16. Meksika

Meksika, Kuzey Amerika üretim ağının kritik bir parçası olarak krizin lojistik ve endüstriyel etkilerine odaklanmaktadır. Pasifik'teki üretim kaymalarını kendi lehine çevirmeye çalışırken bölgesel istikrarın korunmasını savunmaktadır.

1.2.17. Rusya

Rusya, Pasifik'te Çin ile stratejik ortaklığını derinleştirirken, krizin Batı hegemonyasını zayıflatma potansiyeline odaklanmaktadır. Teknolojik egemenlik ve enerji yollarının korunması temel öncelikleridir.

1.2.18. Suudi Arabistan

"Vizyon 2030" kapsamında küresel bir lojistik merkez olmayı hedefleyen Suudi Arabistan, Pasifik'teki enerji ticaret yollarının güvenliğini hayati görmektedir. Teknolojik yatırımları için istikrarlı bir küresel ortamı desteklemektedir.

1.2.19. Türkiye

Türkiye, "Yeniden Asya" açılımı doğrultusunda krizde dengeleyici bir aktör olarak konumlanmaktadır. Deniz hukuku ve savunma sanayii tecrübesini bölgedeki ortaklıklarını artırmak için kullanmakta; tedarik zincirlerinin çeşitlendirilmesinde güvenli bir liman olma mesajı vermektedir.

1.2.20. Avrupa Birliği (AB)

AB, "Yapay Zeka Yasası" ve "Çip Yasası" gibi düzenleyici güçleriyle krizde norm koyucu bir rol üstlenmektedir. Stratejik otonomi ve temel haklar temelinde, Pasifik'te tırmanan rekabetin küresel bir dijital bölünmeye yol açmasını engellemeye çalışmaktadır.

1.3. Sonuç

Pasifik Krizi günümüzde sadece askeri bir sürtüşme değil; denizaltı madenciliği hakları, balıkçılık savaşları ve enerji yollarının kontrolü gibi çok boyutlu unsurları barındırmaktadır. Bölgedeki teknolojik yarış ve ittifakların karşılıklı güç

gösterileri, küresel sistemin istikrarını tehdit eden bir "Yeni Soğuk Savaş" atmosferini kalıcı hale getirmiştir.

2. Göçmenler

Göçmen meselesi günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ciddi sorunlarından birisidir. Ülkelere gelen kontrolsüz göçmen ve bunların kalitesinin bilinmemesi ülkelerin çoğunda hem ekonomik krize hem de toplumda suç oranlarında artışa sebep olmuştur. Güncel olarak ICE göçmenler konusunda Amerika'nın tutumunu gösterir. Aynı zamanda Türkiye Nisan 2011'den beri komşu ülkelerinde çıkan savaşlar sebebiyle yoğun göç almaktadır ve bu göçler ülkenin ekonomisini kötü etkilemektedir. Suç oranlarının düşüklüğüyle anılan İskandinav bölgesinde son yıllarda kadınların uğradığı taciz miktarında, insanların öldürülmesi konularında artışlar yaşanmaktadır. Deniz yoluyla ulaşımına açık olan İtalya ve Yunanistan gibi ülkeler göçün önüne geçmekte zorlanmaktadır.

2.1. Güncel Göç Sebebiyle Ülkelerde Yaşanan Sıkıntılar

2.1.1. Türkiye

Güncel olarak dünyanın en büyük mülteci nüfusuna sahip ülke konumundadır. Jeopolitik konumu itibarıyla Suriye, Afganistan ve Orta Doğu'nun göçlerinin hedef ve aracı konumunda yer almaktadır. Kayıt dışı istihdam artışı işgücü piyasasında ucuz işçi alımını arttırmakta ve bu sosyal kutuplaşmaya neden olmaktadır. Ayrıca ülke kaynaklarının büyük bir kısmını göçler kullanmaktadır. Ülkenin aldığı kontrolsüz ve düzensiz göçlerin kontrolü için bir o kadar da askeri güce ihtiyaç duyulmaktadır.

2.1.2. Lübnan

endi nüfusuna oranla dünyada en çok mülteci barındıran ülkedir. Artan nüfusu sebebiyle su ve enerji altyapı neredeyse çökme noktasına gelmiştir. Ayrıca yine göçmenler nedeniyle hükümet krizleri derinleşmektedir.

2.1.3. Kolombiya

Venezuela'nın komşusu konumunda bulunduğu için ekonomik krizden kaçan insanların ilk tercihi konumundadır. Artan nüfus sebebiyle insanlar eğitim ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarından mahrum kalmakta ve terör örgütleri faaliyetlerini arttırmaktadır.

2.1.4. İtalya ve Yunanistan

Göç sebebiyle ülkelerinde sağ partilerin öne geçmeye başlamış, faşizm artmış ve AB ile olan diplomatik işleri sekteye uğramaya başlamıştır. Aynı zamanda adalarında kurulan mülteci kampları turizmlerini sekteye uğratmıştır.

2.1.5. Meksika

Amerika'ya göç için transit bir ülke konumunda bulunmakta ve bunun getirisiyle ABD tarafından en çok yatırıma uğratılan ülkeler arasında bulunmaktadır. Ayrıca karteller ülkede önemli bir figür olduğu için fidye, cinayet vb. olaylar yaşanmaktadır.

2.2. Beyin Göçü

Beyin göçü; ekonomisi kötü olan, nitelikli insan gücüne yeterli yatırımları ekonomik, siyasi, akademik ve güvenliksel anlamdaki sebeplerden ötürü yapamayan ülkelerdeki "entelektüel" olarak tanımlayabileceğimiz kesimin onlara bu yatırımları sağlayabilecek, yüksek standartlara sahip, gelişmiş arge altyapısı ve iş gücü bulunan ülkelere göç etmesine denir. Burada göç veren ülkelerin zararları şunlardır:

- 1) Yapılan yatırımların(mesela verilen zorunlu eğitim veya sağlanan belli orandaki yardım) boşa gitmesi,
- 2) Zaten geride oldukları teknolojide ellerindeki parlak zekaları kaybettikleri için daha da geri de kalmaları,
- 3) Genç ve üretken nüfusun kaybıyla ülkedeki demografik yapı bozulur ve kalan yaşlı nüfus ekonomik yükü arttırır.

Göç alan ülkenin yararları şunlardır:

- 1) Hiçbir masraf yapmadan işinde uzman birine sahip olup hazır iş gücü kazanır,
- 2) Zaten ileride olduğu teknolojik gelişmelerde bu beyin göçünde gelen parlak nüfusla birlikte daha da ileri taşınır.

2.3. Akdeniz ve Ege'deki Göç Rotaları

Günümüz dünyasında göçmenlerin en sık kullandığı/jeopolitik durumdan ötürü kullanmak zorunda kaldığı rotalar olan Akdeniz ve Ege'deki rotalar "Mavi Mezarlık" olarak geçmektedir. Uluslararası hukukta yasak olmasına rağmen

Bölgedeki devletler kendi güvenliklerini sağlamak için buradaki botların geri ittirilmesi için çaba göstermektedir. Ayrıca Tam olarak belli bir devletin kara sularına bağlanmadığı için sahil güvenlik konusunda nasıl sağlanması gerektiği de bir tartışma konusudur.

2.4. ICE

Güncel olarak sınır güvenliği ve insan hakları ihlalleri açısından en önemli olaylardan birisi ABD'nin ICE (Immigration and Customs Enforcement - Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza) birimidir. 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin terör konusunda aldığı İç Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur. Yasa Dışı Göçle Mücadele konularında geliştirilmiştir. 2025 sonları ve 2026 yılı başlangıcında başladıkları göçle mücadele yolları tüm ülkelerin dikkatini çekmiştir. Bunlar arasında:

Sınır dışı operasyonları: Yasal statüye sahip olmayan ve suç işlemiş göçmenlerin tespit edilip geri ülkelerine gönderilmelerine yönelik bir süreç yürütürler.

Alıkoyma merkezleri: Sınır dışı operasyonlarının gerçekleştirildiği kişilerin ülkelerine gönderilmeden önce tutuldukları yerdir. Burada insanlık suçları işlendiğine dair iddialar bulunmakta ve bununla ilgili ağır eleştirilerde bulunmaktadır.

Siber göç takibi: Yapay zeka kullanılarak göçmen ağlarını ve insan kaçakçılığı rotalarını takip eder.

İşyeri baskınları: İşyerlerinde kaçak göçmen çalıştırıldığı öğrenilen kişilerin işyerlerine baskınlar düzenlenir ve hem işveren hem de işçiye yasal işlemler başlatılır.

ICE'in bu faaliyetleriyle birlikte Güney Amerika'yla aralarında normalde de pek iyi olmayan diplomatik ilişkileri daha da zarar görmüştür. Ayrıca bir anda gelen toplu nüfus Güney Amerika ülkelerini hem ekonomik hem de sosyal açıdan zor durumda bırakmıştır.

2.5. G20 Ülkeleri Görüşleri

2.5.1. Almanya

Almanya, yaşanan nüfusu nedeniyle göçü bir iş gücü fırsatı olarak görmekte, ancak düzensiz göçün sosyal sistemler üzerindeki yükünü azaltmaya

çalışmaktadır. Entegrasyon süreçlerinde mesleki eğitime ve dil programlarına büyük yatırımlar yapmaktadır.

2.5.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD, düzensiz göçle mücadelede "kök nedenlerin kurutulması" stratejisini izlemektedir. Sınır yönetiminde yapay zeka ve denetim teknolojilerini artırırken, nitelikli iş gücü göçünü (STEM alanları) ekonomik rekabetçilik için teşvik etmektedir.

2.5.3. Arjantin

Arjantin, tarihsel göçmen ülkesi kimliğini koruyarak, komşu ülkelerden gelen göçü kurumsallaştırmaya ve informal istihdamı azaltmaya çalışmaktadır.

2.5.4. Avustralya

Avustralya, "ada devleti" avantajını kullanarak katı bir sınır rejimi uygulamaktadır. Nitelikli göçmen seçiminde dünyanın en detaylı puanlama sistemlerinden birine sahiptir.

2.5.5. Brezilya

Brezilya, özellikle bölgesel krizlerden (Venezuela vb.) kaçan göçmenlere yönelik "açık kapı" ve "insani vize" politikasıyla tanınmaktadır. Göçmenlerin iş gücüne katılımını destekleyen yasal düzenlemeleri önceliklendirmektedir.

2.5.6. Çin

Çin, geleneksel olarak düşük göç alan bir ülke olsa da, küresel yetenekleri (brain gain) çekmek için vize kolaylıkları sağlamaktadır. Kendi içindeki kırsaldan kente göçü yönetmekte dijital gözetim sistemlerini aktif kullanmaktadır.

2.5.7. Endonezya

Endonezya, Pasifik ve Hint Okyanusu rotalarındaki düzensiz göçmenler için kritik bir durak noktasıdır. Bölgesel istikrarı korumak adına göçün insani boyutunda uluslararası işbirliğini savunmaktadır.

2.5.8. Fransa

Fransa, göç politikalarında cumhuriyetçi değerler ve sosyal uyum vurgusu yapmaktadır. Kaçak göçle mücadelede sıkı yasalar uygularken, frankofon ülkelerle kontrollü göç anlaşmaları imzalamaktadır.

2.5.9. Güney Afrika

Kıta içi göçün ana hedefi olan Güney Afrika, yabancı düşmanlığı (ksenofobi) ile mücadele etmek ve düzensiz göçün yarattığı toplumsal baskıyı yönetmek zorundadır.

2.5.10. Güney Kore

Güney Kore, demografik kriz ve işgücü açığı nedeniyle yabancı işçilere kapılarını kademeli olarak açsa da, toplumsal homojenliği koruma arzusuyla katı ve seçici bir göçmenlik politikası izlemektedir.

2.5.11. Hindistan

Hindistan, dünyanın en büyük diasporasına sahip ülkesi olarak kendi vatandaşlarının yurt dışındaki haklarını savunmaya ve "beyin göçü"nü "beyin kazancı"na dönüştürmeye odaklanmaktadır.

2.5.12. İngiltere

Brexit sonrası "Puan Tabanlı Göç Sistemi"ne geçen Brileşik Krallık, sadece yüksek nitelikli göçmenleri kabul etmeyi hedeflerken, yasa dışı kanal geçişlerini durdurmak için sert güvenlik tedbirleri uygulamaktadır.

2.5.13. İtalya

Akdeniz rotasının ön cephesindeki İtalya, krizin bir "Avrupa sorunu" olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Kaynak ülkelerle (özellikle Afrika) yapılan ikili anlaşmalarla göçün çıkış noktasında durdurulmasını önceliklendirmektedir.

2.5.14. Japonya

Demografik daralma yaşayan Japonya, geleneksel kapalı göç politikasını esneterek belirli sektörlerde (sağlık, inşaat) yabancı işçi kabulünü artırmaktadır. Ancak sosyal uyumu korumak için süreçleri çok sıkı denetlemektedir.

2.5.15. Kanada

Kanada, göçü ekonomik büyümenin motoru olarak görmekte ve yıllık nüfus artış hedeflerini göçmenler üzerinden belirlemektedir. Sosyal çeşitlilik ve kapsayıcılık politikalarıyla dünyada örnek model olarak sunulmaktadır.

2.5.16. Meksika

Hem kaynak hem transit hem de hedef ülke olan Meksika, ABD ile göç yönetimi konusunda yoğun bir diplomatik koordinasyon içindedir. Kendi güney sınırlarında da güvenlik tedbirlerini artırmaktadır.

2.5.17. Rusya

Rusya, yakın çevre ülkelerinden gelen iş gücü göçünü stratejik bir ihtiyaç olarak görmekte, ancak bu süreci "teknolojik egemenlik" ve ulusal güvenlik politikalarıyla sıkı denetim altında tutmaktadır.

2.5.18. Suudi Arabistan

"Vizyon 2030" projeleri için devasa bir yabancı iş gücü ordusuna ihtiyaç duyan ülke, "Kefalet" sistemini modernize ederek yetenekli göçmenleri ülkeye çekmeye çalışmaktadır.

2.5.19. Türkiye

Dünyanın en fazla mülteci barındıran ülkelerinden biri olarak Türkiye, göç yönetiminde "insani yaklaşım" ve "güvenli geri dönüş" dengesini gözetmektedir. Transit ve hedef ülke konumuyla küresel göç yükünün adil paylaşımını savunmakta, sınır güvenliğinde teknolojik modernizasyona öncelik vermektedir.

2.5.20. Avrupa Birliği (AB)

AB, "Yeni Göç ve İltica Paketi" ile üye devletler arasında dayanışma ve sorumluluk paylaşımını hedeflemektedir. Dış sınırların korunması (Frontex) ve geri gönderme mekanizmalarının etkinleştirilmesi temel öncelikleridir.

2.6. Sonuç

Küresel göç krizi; Türkiye, Lübnan ve Kolombiya gibi ülkelerin sırtlandığı devasa ekonomik ve altyapısal yükten, İskandinavya ve Akdeniz hattında yükselen güvenlik kaygılarına kadar uzanan çok boyutlu bir istikrarsızlık kaynağıdır. ICE gibi yapıların yapay zeka tabanlı "siber takip" ve sert sınır dışı hamleleriyle 2026 yılı itibarıyla güvenlik odaklı bir "Yeni Soğuk Savaş" enstrümanına dönüşen bu süreç, bir yandan "Mavi Mezarlık" olarak nitelendirilen rotalarda insani hukuku askıya alırken, diğer yandan nitelikli iş gücünün Batı'ya akışıyla (beyin göçü) gelişmekte olan ülkelerin teknolojik ve demografik geleceğini ipotek altına almaktadır. Sonuç olarak göç; yalnızca yerinden edilen insanların bir sorunu değil, devletlerin egemenlik haklarını, toplumsal barışını ve küresel güç

dengelerini yeniden şekillendiren, çözümü askeri önlemlerden ziyade adil bir uluslararası iş birliği ve teknolojik etik gerektiren stratejik bir krizdir.

3. Yasa Dışı Silahlı Örgütler ve Siyasi Radikalleşme

Terör, günümüzde her devletin büyük sorunlarından biri olarak nitelenmektedir. Devletleri zor durumda bırakması, hem maddi hem manevi zararlarda bulunması gibi nedenlerden ötürü ve herhangi bir düzeltme adımının daha kötü yansımaları olması sebebiyle mücadele konusunda gitgide radikalleşen önlemler alınmaya başlandı. Asıl ortaya çıkışı ABD’de yaşanan 11 Eylül saldırılarına dayanmaktadır. ABD o tarihten sonra terörle mücadele edebilmek için farklı yollar izlemeye başlamıştır.

3.1. Terörün Ortaya Çıkışı

Radikalleşme durumu tek bir olay sonucunda ortaya çıkmaz tam tersi belli bir olay silsilesiyle meydana gelir. Bu durumu anlatmak ve açıklayabilmek için ortaya birden fazla model atılmıştır

3.1.1. Moghaddam’ın Merdiven Modeli

”Terörizme Giden Yolun Merdiven Modeli” şeklinde de geçen bu model kişinin neden ve nasıl terörist olduğunu açıklayan psikolojik bir süreçtir. 6 basamaktan oluşur ve basamaklar yükseldikçe kişinin şiddete alternatif bulması azalmaktadır.

Buradaki ilk basamak olan “zemin kat”ta toplumdaki her birey vardır. Bu bireyler yaşam koşullarının adil olduğunu düşündükleri süreç boyunca bu kattadırlar.

”Birinci kat”taki bireyler kendi koşullarını iyileştirmek için bir şeyler aramaya başlarlar. Bu arayışta başarıya ulaşanlar şiddete başvurmadan bu şemayı burda terk ederler. Ancak buradaki kendi koşullarından memnun olmayanlar ikinci kata geçerler.

”İkinci kat” kişilerin içinde bulunduğu kötü durumları değiştiremeyeceğine dair duyduğu öfkeyi devlete veya belli bir etnik gruba yönlendirmeye başladığı kattır. Bu yönlendirmeye kendi içinde başlayan kişiler üçüncü kata çıkarlar.

“Üçüncü kat” zaten şiddete karşı meyilli olan kişilerin bulunduğu kattır. Bu kişilere bazı gruplar “iyilik” veya “yardımcı olma” gibi sözde amaçlarla destek olmaya çalıştığında uğranılan manipülasyon sonucunda, ortak tek bir düşmana karşı yapılan şiddet içerikli eylemler kişilerin bunları yapmasının onun görevi olduğu düşüncesine kapılmasına yol açabilir. Bu durumu yaşayanlar dördüncü kata geçerler.

“Dördüncü kat” toplumun ikiye ayrıldığı kattır. Burada kişilere “biz” ve “onlar” kavramları yüklenir. Şiddete meyilli olan ve bunu eylemlerinde göstermeye başlamak isteyen kişi, kendisinden olmadığını düşündüklerine karşı istediği fiili gerçekleştirmeyi kendine hak bilir.

“Beşinci kat” son kattır ve burada artık kendini haklı bulan şiddete meyilli kişi bunu davranışlarıyla da yansıtmaya başlar. Çevresine zarar vermeye ve en sonunda kendisine de neredeyse dönülmeyecek zararlar açar.

3.1.2. Salkım Modeli

Marc Sageman tarafından atılan bu modelde terör yayılımı bireysel bir süreç değil toplumsal bir düzenek üzerindedir. Burada işler akraba ve arkadaş gibi yakın çevreler sayesinde işler. Birbirinden habersiz küçük gruplar halinde işleyen bu modelde bu küçük gruplar tek bir merkezde birleşirler. Her biri belli oranlarda özerk sayılabileceği için merkez yakalansa dahi kendi başlarına işlerini yürütmeye devam edebilirler. Üyeler yalnızca kendi salkımlarının içindeki kişileri tanıdıkları için sızmalar ve yakalanmalar daha da zorlaşır. El-Kaide, Fetö gibi terör örgütlerinde de bu yapılanmayı görebiliriz. İlk hedef kendilerini topluma tam ait hissedemeyen ve geldikleri ülkeye de yabancılaşan gurbetçi kesimdir. Var olan duygusal boşluklarını “en sadık olmalısın”, “en dindar olmalısın” gibi söylemlerle perçinler ve kendileri istedikleri gibi kullanmaya başlarlar.

3.2. 11 Eylül Saldırısı

İslamcı radikal bir grup olan El- Kaide tarafından 11 Eylül 2001 tarihinde yaşanan 4 eşgüdümlü saldırının adlandırılmasıdır. El-Kaide’ye mensup 19 teröristin 4 tane ticari uçağı kaçırmaları ile başlayan olay ilk olarak ABD’nin New York eyaletinde bulunan Dünya Ticaret Merkezi namıdeğer İkiz Kuleler’e iki uçakla saldırıda bulunmaları ile devam etmiştir. Ardından bir uçak ABD ordusunun karargahı olan Pentagon’a saldırılmasıyla son bulmuştur. 4. uçağın Washington DC’deki federal hükümet binasını vurması planlanmış ancak çıkan

bir yolcu isyanı sebebiyle Pensilvanya'daki bir tarlaya düşmüştür. Toplamda 2996 kişinin hayatının kaybettiği bu saldırılar sonucunda ABD terörle mücadele konusunda ciddi radikalleşme göstermiş ve diğer devletlere bu konuda öncü olmuştur. Şu anda dahi yaptıkları çoğu faaliyetin sebebi bu terör saldırısıdır.

3.3. Cezaevlerinde Radikalleşme

Ülkeler radikalleşme konusunda farklı farklı önlemler almıştır. Bu önlemlerden biri de cezaevlerinde insanlık dışı faaliyetlerde bulunulmasıdır. Dünya genelinde bu radikalleşmeye karşılık açılan hapisanelerden en önemlileri arasında DEAŞ'ın da ortaya çıkmasını sağlayan Irak'ta ABD'nin açtığı Camp Bucca, yine Abd'nin Küba'da açtığı Guantanamo, Suriye'de DSG/YPG tarafından DEAŞ militanlarını barındırmak amacıyla açılan El-Hol ve Roj kampları ve Sednaya Hapishanesi örnek verilebilir.

3.3.1. Camp Bucca

İsmi 11 Eylül saldırısında hayatını kaybeden itfaiyeci Richard Bucca'dan almaktadır ve Irak'ta ABD tarafından kurulmuştur. Eski Baas rejimi subaylarıyla radikal İslamcılar aynı koşullara yerleştirdikleri için birbirlerini etkilemişler ve DEAŞ'ın kurmay zekasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Başarısız bir hapishane olarak geçmekte ve ortaya daha da kendilerini uğraştıran bir terör örgütü çıkartmıştır.

3.3.2. Guantanamo Hapishanesi

Küba'da bulunan bu hapishanede El-Kaide ve Taliban'dan olduğu düşünülen şüpheliler kalmaktadır. Bölgenin tam olarak belli bir ülkeye ait olmamasının getirdiği yasal boşlukla suçlular ABD yasal sistemine başvuramamakta ve insanlık suçları işlendiği, istenilen şekilde işkenceye maruz bırakıldığı düşünülmektedir. Terörle mücadelede radikalleşme dendiğinde akla ilk olarak burası gelmektedir.

3.3.3. El-Hol Kampı

Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan El-Hol, sadece bir mülteci kampı değil, günümüzde "DEAŞ'ın kuluçka merkezi" olarak nitelendirilen devasa bir açık hava hapishanesidir. DEAŞ'ın 2019'da toprak hakimiyetini kaybetmesinin ardından militanların ailelerini barındırmak amacıyla kurulan bu kamp, 50 binden fazla kişiye ev sahipliği yapmaktadır. Kampın içindeki kontrolün büyük oranda radikal kadınlar (Hisba birimleri) tarafından sağlanması, ideolojik eğitimin çocuklara

aktarılmasına ve kampın adeta "mini bir hilafet" gibi yönetilmesine neden olmaktadır. Yetersiz güvenlik ve insani koşullar, radikalleşmeyi besleyen en büyük unsurlar olup; El-Hol, bölge güvenliği için patlamaya hazır bir saatli bomba hükmündedir.

3.3.4. Roj Kampı

El-Hol kampına kıyasla daha küçük ve daha "yüksek güvenli" bir yapıya sahip olan Roj Kampı, yine Suriye'nin kuzeydoğusunda, Irak ve Türkiye sınırına yakın bir konumda yer almaktadır. Burası genellikle DEAŞ saflarına katılan yabancı uyruklu kadınların ve çocukların tutulduğu bir merkezdir. Batılı devletlerin kendi vatandaşlarını geri almayı reddetmesiyle diplomatik bir çıkmaza dönüşen Roj Kampı, radikalleşmeden arındırma (de-radicalization) çabalarının merkezinde yer alsa da, kamptaki ideolojik katılık ve aidiyet duygusu bu süreçleri zorlaştırmaktadır. Roj Kampı, terörle mücadelede "vatandaşlık ve geri dönüş" tartışmalarının en somut ve sancılı örneğini teşkil etmektedir.

3.4. Yapılan İşkenceler

Ebu Gureyb Cezaevi işkenceleri Irak Savaşı'nın ilk yıllarında, Birleşik Devletler Ordusu ve Merkezi İstihbarat Teşkilatı personelinin Irak'taki Ebu Gureyb Cezaevi'nde tutuklulara fiziksel, cinsel, tecavüz, sodomi ve cinayet gibi bir dizi insan haklarını çiğneyecek türden işkenceler gerçekleştirilmesi olayıdır.

ABD'nin 11 Eylül sonrası dönemde uyguladığı ve literatüre "Enhanced Interrogation Techniques" (Geliştirilmiş Sorgulama Teknikleri) olarak geçen yöntemler yapılan işkenceleri göstermektedir.

İnsan Mezbahası olarak anılan Suriye'deki Sednaya Hapishanesi'nde uygulanan yöntemler bireylerin insan olduklarını unutan yöntemler olarak geçmektedir.

Yapılan bu insanlık dışı işkenceler terör örgütlerinin yaptıkları işleri meşrulaştırmasına, düşüncelerinin daha fazla yayılmasına ve intikam kültürünün ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

3.5. Yapay Zekanın Etkisi

Günümüzde yapay zekanın da etkisiyle ortaya çıkan sahte videolar toplumsal öfkeye katkıda bulunmakta ve terör örgütlerinin propaganda yapmasına

yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda sosyal medyada radikalleşmeye meyilli olan insanların bulan algoritmalar onların karşısına daha fazla bu tarz gönderiler çıkararak manipüle edilmesini kolaylaştırır.

Verileri sabotaj eden terör grupları kişilerin banka,sağlık vb verilerine erişerek siber saldırılarda bulunuyor ve kişilerin devlete karşı olan güveninin azalmasına sebep olur.

3.6. Sudan ve İç Savaş

Terörle mücadelenin en güncel ve etkileyici örneklerinden biri günümüzde yaşanan Sudan İç Savaşı'dır. Devletin kurumlarının çökmeye başlaması ve doğan otorite boşluğu kargaşayı meydana getirmiştir. kargaşanın verdiği güçle silahlanma ve gruplaşma hat safhalara çıkmıştır. Bu denli var olan gruplaşmanın içinde bireysel kalmak da güç durumdadır çünkü artık haklarınızın kontrolü elinizde değildir ve bu da insanları terör gruplarının içine sürüklemektedir. Temiz su ve yemek sıkıntısı bulunan bölgede bu tarz "rüşvet"lerle insanları kendi içlerine dahil etmek terör gruplarının en sık başvurduğu yoldur. Bu iç savaş bölge çevresindeki diğer ülkeleri de tehdit etmektedir. Sudan'da günümüzde çok sayıda ölüm yaşanmakta ve bu sayı her geçen gün ciddi boyutlarda artmaktadır.

Bu radikalleşmelerde konu hep erkekler üzerinde duruluyormuş gibi görünse de bunun arka planında güncel olarak kadınların da rolü yadsınamazdır. Artık sadece destekçi konumunda değil; lojistikçi, eylemci ve yayılmacı şekillerde roller göstermektedir.

3.7.Karteller

Güvenlik literatüründe kartel; belirli bir coğrafi bölgede veya yasadışı pazarda (uyuşturucu, silah, insan kaçakçılığı vb.) tekel kurmak amacıyla bir araya gelen, hiyerarşik veya şebeke tipi yapılanmaya sahip, şiddet kullanma kapasitesi yüksek suç örgütleridir. Bu yapılar, klasik organize suç örgütlerinden farklı olarak; toprak kontrolü sağlama, paramiliter güç barındırma ve devletin egemenlik haklarına (vergilendirme, yargılama, güvenlik) asimetrik yöntemlerle rakip olma özellikleri gösterirler.

3.7.1.Operasyonel Faaliyetler ve Stratejik Etki

Kartellerin küresel ve bölgesel güvenlik üzerindeki temel faaliyetleri şu başlıklar altında toplanmaktadır:

3.7.1.1.Lojistik ve Tedarik Zinciri Manipülasyonu:

Yasadışı ticaret rotalarını (deniz, kara ve hava koridorları) kontrol ederek, stratejik geçiş noktalarında güvenlik zafiyeti oluştururlar. Bu durum, yasal küresel ticaretin güvenliğini ve maliyetlerini doğrudan etkiler.

3.7.1.2.Hibrit Çatışma ve Militanlaşma:

Karteller, elde ettikleri finansal kaynaklarla gelişmiş askeri mühimmat temin ederek düzenli ordularla çatışabilecek seviyede paramiliter birimler oluşturur. Bu birimler; suikastlar, bombalı saldırılar ve bölge tutma operasyonları ile siyasi istikrarsızlığı körükler.

3.7.1.3.Yolsuzluk ve Kurumsal Erozyon:

Devletin güvenlik ve yargı birimlerine sızarak kamu kurumlarının işlevselliğini yitirmesine (failed state riski) neden olurlar. "Plata o Plomo" (Gümüş veya Kurşun) taktiği ile bürokrasiyi felç ederek kendilerine hukuki dokunulmazlık alanları yaratırlar.

3.7.1.4.Narko-Terörizm ve Radikalleşme:

Radikal silahlı gruplar ve terör örgütleriyle finansal veya lojistik ortaklıklar kurarak, ideolojik çatışmaların ekonomik motoru haline gelirler. Bu iş birliği, yerel suç odaklarını küresel birer güvenlik krizine dönüştürür.

Karteller, Birleşmiş Milletler Sınır Aşan Organize Suçlarla Mücadele Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu) kapsamında değerlendirilmekle birlikte; günümüzde yarattıkları tehdit, "kamu düzeni" sorununun ötesine geçerek bir "küresel güvenlik ve insani kriz" niteliği kazanmıştır. Bu nedenle, kartellerle mücadele; sadece ulusal polis faaliyetlerini değil, askeri istihbarat eşgüdümünü ve küresel finansal sistemin şeffaflığını zorunlu kılar.

3.8. G20 Ülkelerinin Görüşleri

3.8.1. Almanya

Almanya, "Demokrasiyi Yaşatmak" gibi federal programlarla aşırı sağ ve dini radikalizmle mücadele etmektedir. Toplum temelli önleme çalışmaları ve radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyonu (exit programs) konusunda öncüdür.

3.8.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD, radikalleşmeyi önlemede toplumsal dayanıklılığın artırılmasına ve siber uzayda terör finansmanının takibine odaklanmaktadır. Teknoloji devleriyle iş birliği yaparak çevrimiçi aşırı içeriklerin kaldırılmasını ve siber caydırıcılığı savunmaktadır.

3.8.3. Arjantin

Arjantin, bölgesel suç ağlarının radikalleşme üzerindeki etkisini minimize etmek için kurumsal kapasite geliştirme ve uluslararası hukuk iş birliğini desteklemektedir.

3.8.4. Avustralya

Avustralya, aşırı sağ ve siber radikalleşme tehditlerine karşı sınır ötesi işbirliği (Five Eyes) ve teknolojik denetim mekanizmalarını güçlendirmektedir.

3.8.5. Brezilya

Brezilya, siber suçlar ve dezenformasyon yoluyla körüklenen siyasi radikalleşmeye karşı demokratik kurumların korunması ve yasal düzenlemelerin artırılmasına odaklanmaktadır.

3.8.6. Çin

Çin, radikalleşmeyi "üç şer kuvvet" (terörizm, ayrılıkçılık, aşırıçılık) kavramı altında ele almakta; dijital gözetim ve mesleki eğitim merkezleri yoluyla merkezi bir kontrol modeli uygulamaktadır.

3.8.7. Endonezya

Endonezya, "ılımlı İslam" modelini teşvik ederek aşırıçılığa karşı toplumsal rehabilitasyon ve deradikalizasyon çalışmalarıyla bölgede model olmayı amaçlamaktadır.

3.8.8. Fransa

Fransa, laiklik ilkesi çerçevesinde radikalleşmeyle mücadelede "ayrılıkçılıkla mücadele yasası" gibi sert hukuki önlemler almaktadır. Dijital platformların sorumluluğunu artıran ve okul müfredatlarında eleştirel düşünceyi teşvik eden modellere odaklanmaktadır.

3.8.9. Güney Afrika

Güney Afrika, sosyo-ekonomik adaletsizliklerin yarattığı radikalleşme riskine karşı dijital kapsayıcılık ve eğitim yoluyla toplumsal direnci artırmayı hedeflemektedir.

3.8.10. Güney Kore

Güney Kore, siber terörizm ve siber uzaydaki radikalleşme tehditlerine karşı ileri teknoloji savunma sistemlerini (yapay zeka tabanlı izleme) ve teknik standartları savunmaktadır.

3.8.11. Hindistan

Hindistan, çok kültürlü yapısını korumak adına dini aşırıcılıkla mücadelede toplumsal entegrasyonu ve dijital dezenformasyonun önlenmesini savunmaktadır.

3.8.12. İngiltere

"PREVENT" stratejisi ile radikalleşme riski altındaki bireyleri erken aşamada tespit etmeyi amaçlayan İngiltere, siber savunma ve karşı-anlatı geliştirme konularında yüksek yatırım yapmaktadır.

3.8.13. İtalya

İtalya, özellikle cezaevlerindeki radikalleşme süreçlerini izlemeye ve düzensiz göç rotaları üzerinden sızabilecek aşırıcı unsurların kontrolüne öncelik vermektedir.

3.8.14. Japonya

Japonya, düşük iç güvenlik riskine rağmen siber terörizm ve yalnız kurt (lone-actor) saldırılarına karşı istihbarat kapasitesini artırmakta; bölgesel güvenlik diyalogunda aktif rol almaktadır.

3.8.15. Kanada

Kanada, radikalleşmeyi önlemede kapsayıcı sosyal politikalar ve topluluk destekli güvenlik modellerini (community policing) benimsemektedir.

3.8.16. Meksika

Meksika; organize suç örgütlerinin şiddet kültürünü yaymasını bir tür radikalleşme olarak değerlendirmekte, gençlerin bu yapılara katılmasını önlemek için ekonomik fırsatları artırmaya odaklanmaktadır.

3.8.17. Rusya

Rusya, radikalleşmeyi doğrudan ulusal güvenlik ve egemenlik tehdidi olarak görmekte; siber alanda devlet kontrolünü artırarak aşırıcı içerikleri sert yöntemlerle kısıtlamaktadır.

3.8.18. Suudi Arabistan

Suudi Arabistan, ideolojik mücadelede "Sakinah" gibi programlarla sosyal medya üzerinden radikalleşmeye karşı ilmi ve fikri karşı-anlatılar geliştirmektedir.

3.8.19. Türkiye

Türkiye, terörün her türüsüyle (FETÖ, PKK, DEAŞ vb.) mücadelede "kaynağında kurutma" stratejisini izlemektedir. Radikalleşmeye karşı dini ve sosyal değerlerin korunması, aile temelli önleme programları ve dijital mecralardaki terör propagandasının engellenmesi temel öncelikleridir.

3.8.20. Avrupa Birliği (AB)

AB, "Radikalleşme Farkındalık Ağı" (RAN) üzerinden üye ülkeler arasında bilgi paylaşımı sağlamaktadır. İnternetteki terörist içeriklerin kaldırılmasına yönelik katı düzenlemeler (AI Act gibi) ve temel hakların korunması dengesini gözetmektedir.

3.8.Sonuç

Terör ve radikalleşme; Moghaddam'ın Merdiven Modeli ve Salkım Modeli gibi psikolojik ve sosyolojik süreçlerle bireyi sistemli bir şekilde şiddete yönlendirirken, 11 Eylül sonrası dönemde devletlerin "Geliştirilmiş Sorgulama Teknikleri" adı altında başvurduğu Guantanamo ve Camp Bucca gibi radikal

önlemler, ironik bir şekilde terör örgütlerine meşruiyet ve yeni bir intikam kültürü sağlamaktadır. Günümüzde yapay zeka ve algoritmaların manipülatif gücüyle dijital bir boyuta taşınan, Sudan örneğinde olduğu gibi otorite boşluklarından beslenen ve kadınların değişen rolleriyle stratejik bir dönüşüm geçiren bu kriz; sadece askeri bir mücadele değil, aynı zamanda cezaevlerindeki insan hakları ihlallerinin yarattığı ters etkiyle ve siber dünyadaki propaganda savaşıyla baş edilmesi gereken, küresel güvenliği temelden sarsan asimetrik bir tehdittir.